

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος Ἑκτος

Συνδρομὴ ἑτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 10, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20.—Αἱ συνδρομαὶ ἀρροῦνται ἀπὸ
1 ἰανουαρίου ἐκάστου ἔτους καὶ εἶναι ἑτησίαι.—Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Σταδίου, 6.

9 Ἰουλίου 1878

ΠΑΝΟΜΟΙΟΥΤΥΠΟΝ ΤΗΣ ΥΠΟΓΡΑΦΗΣ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΟΘΩΝΟΣ

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΟΘΩΝΟΣ¹

Οἱ ἰατροὶ δύνανται νὰ καυχῶνται ὅτι ἐμάν-
τευσαν τὴν νόσον τοῦ ἀτυχοῦς Ὁθωνος· ἴσως
καὶ νὰ ἤλπισαν πρὸς στιγμὴν ὅτι ἠδύναντο νὰ
σώσωσιν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ θανάτου δι' ἀνθρωπίνων
βοηθημάτων· ἀλλ' ὁ σκόληξ, φεῦ! ὅστις κατέ-
τρωγε τὴν καρδίαν τοῦ ψυχρὸρραγοῦντος ἦτο
σκόληξ ἠθικὸς, καθ' οὗ οὐδὲν ἴσχυον τὰ ἱατρικὰ
φάρμακα. Ὁ Ὁθων θὰ ἐμειδίξαι ἴσως πικρῶς
βλέπων τὰς μεταίας προσπάθειάς τῆς ἐπιστή-
μης. Ὁ Ὁθων ἔπασχε νοσταλγίαν· ἀνεπὸλει
ἀπαύστως τὸν γλαυκὸν τῆς Ἑλλάδος οὐρανὸν,
τὸν ἐν Ἀθήναις βίον, τόσας ματαιωθείσας ἐλ-
πίδας, τόσας ἀπολαύσεις, τόσα βάσανα! Τίς οἶ-
δεν! ἴσως ἀντήχει σπαρτακτικὴ εἰς τὰ ἑλληνικὰ
αὐτοῦ ὦτα καὶ ἡ φωνὴ τῆς σφαζομένης Κρήτης!
Ἴσως ἡγωνία μετὰ τῆς ἀγωνιώσης μεγαλονήσου
καὶ τὸ ἄδηλον τοῦ μέλλοντος ἐπεσφράγισε τὴν
καταστροφὴν τῆς ἐξορίας! Κατὰ τοιούτων μυ-
χίων παθημάτων οὐδεμίαν ἔχουσιν ἰσχὺν, οὔτε
συνήθειαι παρηγορίαι, οὔτε χυδαῖαι ἱατρικαὶ πα-
ρασκευαί. Τὸν Ὁθωνα θὰ ἔσωζε μόνον ὁ ἰα-
τρὸς ἐκεῖνος, ὅστις θὰ ἐλάβανεν αὐτὸν ἐκ τῆς
χειρὸς καὶ θὰ τὸν μετέφερεν εἰς Ἀθήνας, ἐν μέσῳ
λαοῦ πιστοῦ καὶ ἐνθουσιῶντος, περικυκλοῦντος,
ὡς ἄλλοτε, τὴν βασιλικὴν ἀμαξίαν μετὰ ζητω-
κραυγῶν καὶ ἀνθέων. Φεῦ! οὔτε δέκα Ἑλληνες
δὲν παρηκολούθησαν τὸ βασιλικὸν αὐτοῦ φέρετρον!

1. Τὸ προκείμενον ἄρθρον ἐδημοσιεύθη ἐν τῇ ἡμερᾷ,
κατὰ τὸ 1867, ἅμα τῷ θανάτῳ τοῦ βασιλέως Ὁθωνος.

Σ. τ. Δ.

Ὅταν ἀναπολῶμεν ποῖαν ὑπαρξίν διήγαγεν ὁ
φιλέλλην οὗτος καὶ ἐξόριστος βασιλεὺς ἐπὶ τέσ-
σρα ὅλα ἔτη ἐν μικρῇ πολιχνίῳ τῆς Βαυαρίας,
ὅταν ἀναπολῶμεν πόσα δάκρυα ἔχυσε καὶ πόσα
κατέπιεν ἐν τῷ μειδιδῶντι ἐκείνῳ τάφῳ, καταρώ-
μεθα τὴν τύχην, ἣτις ἤρπασεν αὐτὸν παῖδα ἀ-
θῶον καὶ εὐδαίμονα ἐκ τῶν κόλπων προσφιλοῦς
οἰκογενείας καὶ ἀνεφύλου βίου καὶ τὸν ἐρρίψεν ἐν
μέσῳ συνεχοῦς τρικυμίας καὶ τριβόλων καὶ ἀ-
κανθῶν πρὸς δυστυχίαν καὶ αὐτοῦ καὶ τῆς Ἑλ-
λάδος. Ἀλλὰ τοιαύτη ἦτον ἡ θέλησις τῆς μοί-
ρας! Εἶχε μεστήν τὴν κεφαλὴν ἐκ τῶν ἀρχαίων
ἐλληνικῶν ἀναμνήσεων καὶ ἐνόμιζεν ὅτι ἦτο
προωρισμένος νὰ συνεχίσῃ τὰς ὀμηρικὰς παρα-
δόσεις τοῦ Ἀγαμέμνονος, ἡ καὶ ἴσως νὰ ἄρῃ ἐκ
τοῦ κονιορτοῦ τὸ στέμμα τοῦ τελευταίου Πα-
λαιολόγου. Παιδίον ἔτι ἤκουε τόσον συνεχῶς ἐν
τοῖς πατρικοῖς δώμασι τὸ ὄνομα τῆς Ἑλλάδος!
Τίς οἶδε ποσάκις ἠκροάσθη στένουσαν τὴν μου-
σοστεφῇ λύραν τοῦ βασιλέως πατρός του ὀνό-
ματα παλαιῶν καὶ νέων ἡρώων καὶ ποσάκις ἀ-
νέγνωσεν ἐπὶ τοῦ βασιλικοῦ γραφείου ἐξυμνού-
μενον διὰ φλογερῶν στροφῶν τὸ ἱερὸν ὄνομα
τοῦ Μεσολογγίου!

Τίς ὅμως ἠδύνατο τότε νὰ προῖδῃ ποῖα τύχη
περιέμενε τὸν νεαρὸν βλαστὸν τῶν Βιτελσβά-
χων; Ὅτε ὁ δεκαοκταετής ἡγεμὼν ἀπέβη πλή-
ρης ζωῆς, χάριτος καὶ κάλλους εἰς τὰς ἀργολι-
κὰς ἀκτὰς, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ συμμαχικοῦ
στόλου τοῦ Νεαυαρίνου, οἱ κάτοικοι ὑπεδέχθησαν
αὐτὸν ὡς θεὸν μάλλον ἢ ὡς ἄνθρωπον. Ὁ Προ-
μηθεὺς ἔδωκεν εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὸ πῦρ καὶ
ἐκεῖνος ἔφερε πρὸς τοὺς Ἑλλήνας, ὡς ἐν κανί-
στρῳ, τάξιν, νόμους, πολιτισμὸν καὶ ἐλευθερίαν!
Ὅτε, μετὰ παρέλευσιν τριάκοντα ὅλων ἐτῶν, ἐ-
τολμῶμεν ἡμεῖς οἱ νεώτεροι, ἐν τῇ ἐξάψει τῶν
ἐπαναστατικῶν παθῶν, νὰ δμυλῶμεν ἀνευλαβῶς
περὶ τοῦ ἀνδρός, ὅστις μόλις ἵστατο ἐπὶ τοῦ
κλονουμένου ἑλληνικοῦ θρόνου, οἱ πατέρες ἡμῶν
ἔσειον μελαγχολικῶς τὴν κεφαλὴν καὶ ἔλεγον
μετὰ πικροῦ μειδιάματος: «Δὲν τὸν εἶδατε σεῖς,
ὅταν ἦλθε ξανθὸς νεανίας εἰς τὴν Ἑλλάδα. Δὲν
εἶδατε ὅλους τοὺς Ἑλλήνας, ὧν πολλοὶ ἔθνηκαν
τὰ θεμέλια τῆς ἀνεξαρτησίας, γονυπετεῖς ἐνώ-
πιόν του! Δὲν εἶδατε τὰ δάκρυα, τὰ φιλήματα,
τοὺς ὅρκους τῆς ἡμέρας ἐκείνης! Ἔχετε δίκαιον.
Οὔτε τὴν ἀναρχίαν ἐγνωρίσατε, οὔτε ἐννοεῖτε

τί σημαίνει βασιλεία μετὰ τετρακοσίων ἐτῶν δουλείαν καὶ δεκαετὴ ἐξωτερικὴν καὶ ἐμφύλιον πόλεμον. Καὶ ὅμως τίς θὰ προεμάντευε τότε ὅτι ὅλη ἐκείνη ἡ εἰδωλοκρατία ἐμελλε νὰ καταλήξῃ εἰς τριακονταδύο στάσεις καὶ ἐπὶ τέλους εἰς τὴν καταστροφὴν τοῦ δικτωδρίου;

Πρέπει ἄρα γε νὰ ἐξετάσωμεν εἰς τίνα εἶναι δίκαιον νὰ ἀποδοθῇ τὸ πταίσμα; Ἀρμόζει νὰ παρακαθίσωμεν δικαστὰν παρὰ τὸν νόμον τὰ φωνὴν καὶ νὰ ταράξωμεν τὴν ἱερὰν σκιάν τοῦ νεκροῦ, ἐν ὀνόματι τῶν παραδόσεων τῆς αἰγυπτιακῆς μοναρχίας; Οὐχί! ὀλίγα μόνον ἔτη μᾶς χωρίζουσιν ἀπὸ τοῦ δικτωδριανοῦ δράματος καὶ ἡ ἡμέρα τῆς δικαιοσύνης δὲν ἀνέτειλεν εἰσέτι. Ἐνταῦθα τοῦτο μόνον νομίζομεν ἐπιτετραμμένον νὰ εἰπωμεν, ὅτι, ἐὰν πολλὰ ἀπήτησεν ἡ Ἑλλάς, ὀλιγώτερα τοῦ δέοντος ἔδωκεν ἡ βασιλεία. Ὁ βασιλεὺς Ὁθων ἦτο πρότυπον πάσης ἰδιωτικῆς καὶ χριστιανικῆς ἀρετῆς· ἀλλὰ βάσκανός τις μοῖρα, οἶονε φθονήσασα ἐκείνην τὴν τελειότητα, ἐξήρανε ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ τὴν πηγὴν, ἐξ ἧς ἀναβρύουσιν αἱ ἡγεμονικαὶ ἐκείναι ἀρεταί, ἀνευ τῶν ὁποίων πάσχουσιν ἐπὶ τῶν θρόνων οἱ βασιλεῖς ὅτι καὶ οἱ πλοῖαρχοι οἱ ἀγνοοῦντες τὴν γλῶσσαν τῶν ἄστρον καὶ τοὺς νόμους τῶν ἀνέμων καὶ τὰ μυστήρια τοῦ πελάγους. Τί τὸ ὀφελος, ἐὰν δὲν φέρονται σκληρῶς πρὸς τοὺς ναύτας, ἐὰν εἶναι χρηστοὶ διαχειρισταί, ἐὰν ἀποστρέφονται τὸν δόλον, ὅταν ἐκτραγῇ ἡ τρικυμία καὶ ματαίως ἐκτείνῃ πρὸς αὐτοὺς τὰς χεῖρας τὸ πλήρωμα ζητοῦν σωτηρίαν; Ἐν καὶ τὸ αὐτὸ εἶναι, φεῦ! τὸ ἄρχειν τῶν λαῶν καὶ τὸ ἄρχειν τῶν κυμάτων! Ὁ βασιλεὺς Ὁθων, ἀναδειχθεὶς δεξιότατος κυβερνήτης ἑαυτοῦ, δὲν εἶχεν ἔμφυτον καὶ τὴν σπανιωτάτην ἀρετὴν τοῦ κυβερνᾶν τοὺς ἄλλους.

Ἐὰν ἠθέλομεν διὰ μιᾶς λέξεως νὰ ὀρίσωμεν τὴν φύσιν τοῦ πρώτου βασιλέως τῆς Ἑλλάδος, θὰ ἐλέγομεν ὅτι δὲν ἦτο ἀνὴρ βασιλικός, κατὰ τὴν γενικὴν σημασίαν, ἣν ἔδωκεν εἰς τὴν λέξιν ταύτην αἰχμαλωτισθεὶς ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου ὁ ἡμιδάρδαρος ἡγεμὼν τῆς Ἀσίας Πόρος. Δὲν εἶχε βασιλικὴν τὴν ἀντίληψιν, βασιλικὴν τὴν ἐνέργειαν, βασιλικὰς τὰς γνώσεις, βασιλικὰς τὰς ὁρέξεις, βασιλικὴν τὴν παρρησίαν, βασιλικὸν τὸν θυμὸν. Τὸ ἥμισυ τοῦ βίου αὐτοῦ διήρχετο σχεδιάζων καὶ τὸ ἕτερον ἥμισυ ἀπορῶν. Τοὺς πάντας ἐφοβεῖτο, ὀλίγους ἠγάπησε καὶ μόλις ἐτίμησε δύο, ἢ τρεῖς. Αἱ μεγάλαι γραμμαὶ τῶν ζητημάτων ἀείποτε διελάνθανον αὐτὸν, ἐγκύπτοντα εἰς τὰ ἐπεισόδια καὶ τὰς παραφυσίας. Τυφλώτων πρὸς τὰ νέφη καὶ τὰς καταιγίδας τοῦ οὐρανοῦ, ἀνεκάλυπτε διὰ τοῦ μικροσκοπίου τοὺς ἀοράτους σκώληκας τοῦ ὕδατος. Ἐνῶ δὲν ἤξευρε νὰ προλάβῃ τὸ κακόν, ἐπεδίωκεν ἀείποτε καὶ εἰς μάτην τὸ τέλειον καλόν. Ἀγαθώτατος τὴν πρόθεσιν, εἰλικρινέστα-

τος τὴν ἀγάπην, Ἕλληνας ὡς ἴσως οὐχὶ πάντες οἱ Ἕλληνες, ἠδίκησε πολλάκις καὶ ἐβλάψε τὴν Ἑλλάδα ἐκ τοῦ πολλοῦ φίλτρου, ὡς αἱ ἄπειροι ἐκείναι μητέρες, αἵτινες ποιοῦσι καχεκτικά τὰ τέκνα αὐτῶν, στεροῦσαι αὐτὰ τῆς δεούσης τροφῆς ἐξ ἄκρας προφυλάξεως, ἢ σφίγγουσαι ὑπερμέτρως τὰ ἄδρα αὐτῶν μέλη ἐντὺς τῶν σπαργάνων.

Συλλήβδην εἰπεῖν, ὁ βασιλεὺς Ὁθων ἐστρεφεῖτο τοῦ ὄντως βασιλικοῦ προτερήματος τοῦ βλέπειν ταχέως, εὐκρινῶς καὶ πόρρω. Ἀλλ' ἀντὶ τῶν μειονεκτημάτων τούτων, πόσαι δευτερεύουσαι ἀρεταὶ περιεκόσμου τὴν καρδίαν τοῦ αὐτοῦ ἡγεμόνος! Φίλος τῆς δικαιοσύνης, ἀμνηστικός, πρῶτος, ἄδολος, ἐλεήμων, ἐγκρατής, εἶχε πᾶν ὅ τι ἀπαιτεῖτο, ὅπως ποιήσῃ εὐδαίμονα οἶκον καὶ οἰκογένειαν. Εἶχεν ἐπὶ πᾶσιν, ὡς ἄρεσιν παντὸς ἄλλου ἀμαρτήματος, τὸ ἀνεκτίμητον πλεονέκτημα, ὅτι πολὺ ἠγάπησε. Ναί! ἠγάπησε τὴν Ἑλλάδα ὡς ἐραστής, ὡς πατήρ, ὡς τέκνον. Δὲν ἐξελάμβανε τὸ βασιλεύειν ὡς ἐπιτήδευμα βίου, ἀλλ' ὡς καθῆκον ἱερὸν, εἰς ὃ ἐθυσίαζε καὶ ἀνάπαυσιν καὶ υγιάν. Τὸ μεγαλεῖον τῆς Ἑλλάδος ἦτο τὸ διηνεκὲς αὐτοῦ ὄνειρον, ὄνειρον παραφύρον αὐτὸν πολλάκις εἰς ἀκαίρους καὶ, τολμῶμεν εἰπεῖν, παιδαριώδεις ἐνθουσιασμούς. Ἦθελε τὴν Ἑλλάδα μεγάλην καὶ εὐργάζετο νυχθημερόν εἰς τοῦτο καὶ ἐθυσίαζεν ἀφειδῶς χρήματα ἐκ τῶν ἰδίων καὶ ἐμνηχανάτο παρηγορίας πρὸς τοὺς δούλους Ἕλληνας. Οὐχί! ὁ θρόνος δὲν ἦτο δι' αὐτὸν τὸ ὑπέρτατον ἀγαθόν. Ἦτο πρόθυμος νὰ θυσιάσῃ μυριάκις τὸ στέμμα του, ἐὰν ἠδύνατο νὰ περιβάλλῃ τὴν Ἑλλάδα τὸ Στέμμα ἐκείνου, ὅπερ ἐκυλίσθη αἰμόφυρτον παρὰ τὴν πύλην τοῦ Ἀγίου Ῥωμανοῦ. Αὐτὴν τὴν πικρίαν τῆς ἐξώσεως θὰ κατέπινεν ἀγογγύστως, ἐὰν ἐπίστευεν ὅτι διὰ τῆς ἀπομακρύνσεως αὐτοῦ ἡ Ἑλλάς θὰ ἦγε ταχύταρον πρὸς τὸν ἐνδοξὸν αὐτῆς προορισμόν.

Ἦτο ἡγεμὼν σιγῆς, καὶ ὡς ὁ βασιλεὺς Ὁθων ἦτον ὁ δημοτικώτερος τῶν βασιλέων τῆς Εὐρώπης. Ἀλλ' ἔπνευσε βία πνοὴ καὶ κατέπεσε σύμπασα ἐκείνη ἡ ὠραία σκηνογραφία καὶ ὁ αὐτοῦ ἡγεμὼν ὥφθη φεύγων ἐν καιρῷ νυκτός, ὡχρὸς καὶ ἐρρυτιδωμένος, ἐκ τῆς γῆς ἐκείνης, ἣν ἐπάτησεν ἄλλοτε ἀκμαῖος ἐξ ἐλπίδων καὶ νεότητος, ἐκ τῆς γῆς, ἣν εὖρε πλήρη ἐρειπίων, ἐρημίας καὶ ἀπογνώσεως, καὶ ἣν ἀφῆκεν εὐθαλῆ, ἔμπλεον ζωῆς, εὐημεροῦσαν. Ἀλλ' ἦτο, φαίνεται, ἀναγκαῖον καὶ τὸ ποτήριον τοῦτο, ἵνα καταδειχθῇ φαιδρῶς ἡ φιλοπατρία τοῦ ἐξορίστου. Μόνος ἴσως αὐτὸς ἐκ τῶν βασιλέων, ὅσοι ἀπώλεσαν στέμματα κατὰ τὴν τελευταίαν ἑκατονταετηρίδα, οὔτε διελογίσθη καὶ νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸν θρόνον αὐτοῦ διὰ τῆς βίας, νὰ ὑπεκκαύσῃ τὸν ἐμφύλιον πόλεμον, νὰ παρεμβάλλῃ προσκόμματα εἰς τὴν νέαν ἐξουσίαν. Ἡ ἀξιοπρέπεια τῆς πτώσεως αὐτοῦ ἐξήλεγε πρῶτον τότε τὸν Ὁθωνα ἀληθῆ βασιλέα. Αὐτὸς ὁ μὴδὲν σχεδὸν

ἔχων καισαρικὸν πλεονέκτημα ἔπεσεν εὐσχήμως ὡς ὁ Καῖσαρ. Οὐδέποτε ἐξέφυγε τὰ χεῖλη του πικρὰ μομφὴ κατὰ τῆς Ἑλλάδος. Ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Ἀριστείδου ἡ Ἑλλάς δὲν εἶδεν ἕτερον ἐξορίστον, εὐχόμενον παρὰ τὰ πρόθυρα τῆς πόλεως νὰ μὴ ἐπέλθῃσι ποτε τοιαῦται συμφοραὶ κατὰ τῆς πατρίδος, ὥστε καὶ ἀκούσα νὰ ζητήσῃ τὴν συνδρομὴν τοῦ δεδιωγμένου.

Καὶ νῦν ἀναπαύεται ὁ ἀγαθὸς ἡγεμὼν ὑπὸ γῆν, ἥτις, καὶ πάτριος οὔσα, δὲν εἶναι ἴσως ἐλαφρά, διότι δὲν εἶναι ἑλληνική. Ἐτάφη μετὰ πομπῆς καὶ παρατάξεως· ἀλλὰ δὲν ἐπένησαν παρὰ τὸν ἄωρον τάφον δέκα ἑκατομμύρια Ἕλληνων, ὧν ὑπῆρξε τὸ κέντρον, ἡ ἐλπίς καὶ τὸ ἐμβλημα. Πού καί ποῦ γενναῖα τις ψυχὴ θὰ ἐξενέγκῃ ἴσως μύχιον στεναγμὸν ὑπὲρ τοῦ θύματος τῆς τύχης; ἀλλ' οἱ πολλοί, καὶ ἐκείνοι μάλιστα, οὓς εὐηργέτησε, θὰ ἀκούσωσιν ὡς συνήθη εἰδήσιν τὴν βασιλικὴν θάνατον. Φεῦ! Ὁ κόσμος ἐπικροτεῖ μόνον εἰς τὴν ἐπιτυχίαν καὶ αἱ θεαματικά ἐκείναι καὶ ἄγνωστοι ἀρεταί, ὡς μόλις ἀνακαλύπτει τὸ ὄμμα τοῦ φιλοσόφου, οὐδὲν λέγουσιν εἰς τὴν καρδίαν τοῦ ὄχλου. Ἀλλὰ θὰ ἔλθῃ, πεποῖθαμεν, ἡμέρα, καθ' ἣν ἡ Ἑλλάς, ἥτις, χωρὶς νὰ παρίδῃ τὰ ἐλαττώματα τοῦ Καποδιστρίου, ἐτίμησεν ἤδη ὡς ἔδει τὴν μνήμην τοῦ Κυβερνήτου, θὰ φανῇ δικαιότερα καὶ πρὸς τὸν πρῶτον αὐτῆς ἡγεμόνα. Ἰσως δὲν ἐνθουσιάζομεν ἐν Ἀθήναις ἱεροπρεπὲς μανσολεῖον καὶ μεταφερόμενα εἰς αὐτὸ ἐν κατανύξει τὰ ὅσα τοῦ ἀνδρός, ὅστις δὲν ὑπῆρξε μὲν τέλειος βασιλεὺς, ἀλλὰ βεβαίως τέλειος Ἕλληνας.

ΑΝ. Σ. ΒΥΖΑΝΤΙΟΣ.

ΑΛΗΣ ΤΗΠΕΛΕΝΑΗΣ ΚΑΙ ΚΑΡΟΛ. ΝΑΠΙΕΡ

1819

[Τῷ προσφιλεστάτῳ μοι ἐξαδέλφῳ Γεωργ. Τυπ. Κοζάνη].

Πρὸ χρόνου πολλοῦ ἐκρυπτεν ὁ Ἀλῆς ἐν τῇ θουελλῶδι διανοίᾳ του τὴν ἰδέαν τῆς ἀνεξαρτησίας του, ἐργαζόμενος δὲ ἀκαταπαύστως ὑπὲρ τῆς πραγματοποιήσεως αὐτῆς, προσεπάθει διὰ παντός τρόπου νὰ ἄρῃ ἐκ τοῦ μέσου πᾶν πρόσκομμα δυνάμενον νὰ βραδύνῃ ἢ νὰ παρεμποδίσῃ τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ μυστικοῦ πόθου ὅστις κατέτρωγε τὰ σπλάγχχνα του. Ἦθελε τουτέστι νὰ ἐκμηδενίσῃ πᾶσαν ἐσωτερικὴν ἀντίδρασιν καὶ νὰ ἐνσπεύρῃ κύκλῳ τοῦ ἡγεμονικοῦ θρόνου τοῦ τοιοῦτον τρόπον ὥστε, καθ' ἣν ἡμέραν ἐμελλε νὰ ἐκτραγῇ τὸ κυφορούμενον τόλμημα, νὰ μὴν ὑπάρχῃ τίποτε ἱκανὸν ν' ἀποτρέψῃ τὴν προσοχὴν του ἀπὸ τοῦ φωτεινοῦ σημείου ἐφ' οὗ εἶχον προσηλωθῇ ἅπαντες οἱ διαλογισμοὶ του, τίποτε ἱκανὸν νὰ διαταράξῃ τὴν νεκρικὴν γαλήνην τοῦ ἀπεράντου κοιμητηρίου του.

Ἐνα μετὰ τὸν ἄλλον εἶχε καταστρέψει ὅλους τοὺς ἰσχυροὺς συγγενεῖς του, καὶ ἔλαβε τὴν ἐπιτηδεϊότητα, διαπράττων τὰ στυγερώτερα κα-

κουργήματα, νὰ παρίσταται εἰς τὰ ὄμματα τοῦ Κυρίου του καὶ τῆς κοινωνίας ὡς ἀμείλικτος ἐξολοθρευτὴς τῶν κακούργων καὶ ὡς ἄγρυπνος φρουρὸς τῆς δημοσίας τάξεως.

Ἐπὶ δεκαπέντε περίπου ἔτη, μετ' ἀκατανοήτου ἐπιμονῆς ἐβασάνισε τὸ Σοῦλι, μέχρις οὗ κατάρθωσεν ἐκ θεμελίων νὰ τὸ ἀνασκάψῃ. Ἡ δὲ μανία ἥτις τὸν κατελάμβανε δόκιμος ἐβλεπεν ἐπανερχόμενον τὸν στρατὸν του ἐκ τῶν ἀλλεπαλλήλων ἐπιδρομῶν ἡττημένον, αἱματόφυρτον, προήρχετο ὅχι μόνον ἐκ τοῦ ὅτι ἐταπεινοῦτο ἐνώπιον ὀλίγων, καθὼς ἔλεγε, ζωοκλεπτῶν, ἀλλὰ διότι ἐφοβεῖτο μὴ ὁ ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἔρος τῶν ἀθλητῶν ἐκείνων μεταδοθῇ εἰς ἄλλους δμοφύλους πολεμικοὺς λαοὺς, καὶ οὕτω δαπανήσῃ τοὺς ὠραιότερους χρόνους τῆς ζωῆς του ἐν μέσῳ μικρῶν ἐγχωρίων ἀγώνων, οἵτινες ἠῤῥανον μὲν τὴν δόξαν τῶν ἐχθρῶν του, δὲν προσέθετον ὅμως τίποτε εἰς τὸν πλοῦτον καὶ εἰς τὴν δύναμίν του.

Ὁρμώμενος ἐκ τῆς ἰδέας ταύτης δὲν ἀπέκαμε πολεμῶν ἐπὶ πέντε ἔτη τὴν Νίβιτζαν, τὸν ἄγιον Βασίλειον, τὸ Λούκοβο, τὸ Λουκοῦρσι, ὅλην τὴν χριστιανικὴν Χειμάραν, διότι ὁ ἀκαταδάμαστος ὀπλαρχηγὸς αὐτῆς Κίτζος Δούλης δὲν ἔστεργε, περιφρονῶν τὰ δῶρα καὶ τὰς ὑποσχέσεις του, νὰ θυσιάσῃ τὴν ἐλευθερίαν τῆς πατρίδος του καὶ νὰ τεθῇ ὑπὸ τὸν ζυγὸν του. Οὐδ' ἀνεπαύθη ἐντελῶς παρ' ὅτε ὁ Ἰουσοῦφ Ἀράπης ἐπανῆλθεν ἐκείθεν ἄγων ἐν θριάμβῳ τὸν στολίσκον του ἐν τῷ λιμένι τῆς Πρεβέζης εἰδεχθῶς κεκοσμημένον διὰ τῶν κεφαλῶν τῶν γενναίων τέκνων τῆς Ἠπείρου. Οἱ δὲ κατέχοντες τότε τὴν Κέρκυραν αὐτοκρατορικοὶ Γάλλοι ἐγένοντο συνένοχοι τῆς πειρατείας ἐκείνης, διότι διατελοῦντες ἐν γνώσει τῆς τεκταινομένης προδοσίας, οὐ μόνον ἐπέτρεψαν τὴν διάβασιν τῶν πλοίων τοῦ Ἀλῆ διὰ τῶν ὑδάτων τοῦ Ἰονίου πελάγους, ἀλλ' ἐμείναν καὶ θεαταὶ ἀπαθείς τῆς τελεσθείσης κρεουργίας.

Εἶχεν ἐκπληρώσει τὴν τρομερὰν ἐκδίκησιν ἣν εἶχε πρὸ χρόνων ὀμώσει ἐπὶ τοῦ πτώματος τῆς μητρὸς του καὶ ἐσφαζεν ἀνηλεῶς τὸ Γαρδίκι καὶ ἐπότιζε διὰ τοῦ αἵματός του τὸν τάφον τῆς μιαρᾶς Χάμκως. Δὲν ἐσεβάσθη δὲ οὔτε τὰ ἔμβρυα ἐν ταῖς κοιλίαις τῶν μητέρων, φοβούμενος μὴ ἐκ τοῦ σπόρου ἐκείνου φυτρώσῃ ποτὲ ἄσπλαγχτός τις ἐκδικητὴς τοιοῦτου κακουργήματος.

Ἐξέπρόβηκε τὸ Χόρμωβο καὶ τοὺς κατοίκους αὐτοῦ ἐξωλόθρευσε διότι παλαιὰ φίλια συνέδεον αὐτὸ μὲ τὸ Γαρδίκι, τὴν δὲ χώραν ἐνθα ἡγεῖρετο ἡ ἡρώϊκὴ πολίχνη ἐσχίσε διὰ τοῦ ἀρότρου καὶ ἐσπείρεν ἐπ' αὐτῆς στάκτην καὶ ἄλας, ὡς ἂν διὰ τῶν συμβόλων τούτων τῆς στειρώσεως ἤθελε νὰ προκηρύξῃ ὅτι ἡ αὐτὴ ἐπεφυλάττετο μοῖρα εἰς ὅσους δὲν ὑπετάσσοντο εἰς τὰ θελήματά του.

Ἡ Χριστιανική, ἡ φιλόανθρωπος Βρετανία διαπράττουσα ἔγκλημα πρωτάκουστον εἶχε πωλήσει εἰς αὐτὸν ἀντὶ πεντακοσίων χιλιάδων ἰσπανικῶν διστῆλων τὴν πολυκλαυστον Πάργαν, καὶ οὕτως ὑπεχρέωσε τοὺς κατοίκους τοῦ μικροῦ ἐκείνου παραδείσου νὰ παραιτήσων διὰ παντὸς τὰ πάτρια χρώματα, φέροντες μεθ' ἑαυτῶν καὶ τὰ ὅσα τῶν προγόνων, κατέστησε δὲ τὸν Ἀλὴν κύριον τοῦ μόνου ὁμηγηρίου ὅθεν ἐπιτιθέμενοι ἐδύναντο οἱ Σουλῶται νὰ ἀνακτήσων τοὺς προσφιλεῖς βράχους τῶν.

Ἀπέμενε ἡ Λευκὰς τελευταῖον καταφύγιον τῶν ἀδιαλλάκτων ἐχθρῶν του, ἀλλ' ἡ Λευκὰς ὑπὸ τὴν στρέβλην τοῦ Μαιτλάνδου δὲν ἦτο πλέον ἡ Λευκὰς τοῦ Καποδιστρίου. Καταβληθείσης τῆς ἐξεγέρσεως τῶν χωρικῶν τῆς (1819), ἐστέναζεν ὑπὸ τὴν μάστιγα τῶν προστατῶν τῆς Ἑπτανήσου καὶ ἐντρομος ἐθεώρει τὰ λείψανα τῶν ἀπαγχονιζομένων τέκνων τῆς σειόμενα ὑπὸ τῶν ἀνέμων ἐντὸς τῶν σιδηρῶν κλωβίων τῶν.

Ὁ πνιγμὸς τῆς Εὐφροσύνης, τοῦ Βλαχάβα καὶ τοῦ παππᾶ Δημήτρη, τὰ ἀπερίγραπτα βάσανα, ἡ σφυρηλάτησις τοῦ Κατζαντώνη καὶ τοῦ Γιώργου Χασώτη, τὰ διὰ τοῦ Ἰταλοῦ ἱατροῦ του Τοζόνη λάβρα ἐν ταῖς ὑπόπτους οἰκογενεαῖς εἰσαγόμενα θανατηφόρα δηλητήρια, ὁ διὰ χειρὸς τοῦ Γώγου Μπακόλα τελεσθεὶς ἐν Ἀρτῇ φόνος τοῦ Κίτζου Μπότζαρη, τοῦ Μαυρομμάτη ἐν Λευκάδι, ἡ ἐν αὐτῇ τῇ Κωνσταντινουπόλει καὶ ὑπὸ τὰ ὄμματα τοῦ Σουλτάνου ἐπιχειρηθεῖσα καὶ ἀποτυχοῦσα δολοφονία τοῦ Πασόμπεη, τὰ ποταπὰ συγχαρητήρια τοῦ μεγάλου Ναπολέοντος καὶ τὸ ἐν ὀνόματι τοῦ παντοδυνάμου πολεμιστοῦ προσεσχεθὲν εἰς αὐτὸν πολῦτιμον πυροβόλον, τοῦ Νέλσωνος αἱ κολακίαι, — τοῦ Νέλσωνος τοῦ ὁποῖου τὰς δάφνας ἐμόλυνον ἤδη τὰ ἀργυρώνητα φιλήματα τῆς Ἑμμάς Λιώνας, αἱ ἀπαγχονίσεις τῆς Νεαπόλεως καὶ ὁ γνωστὸς ἀνθελληνισμὸς του, — πάντα ταῦτα κατέστησαν αὐτὸν οὐ μόνον φοβερὸν τοῖς πᾶσιν, ἀλλὰ συνέτεινον νὰ ἐμφυτεύσων εἰς τὴν καρδίαν του τὴν πεποίθησιν, ὅτι ἀνωτέρα τις δύναμις καθωδήγει τὰ διαβήματά του, καὶ ὅτι γενόμενος ἤδη ἀκαταγώνιστος, ἀκινδύνως ἐδύναντο νὰ ἐπιδιώξῃ τὴν πραγματοποίησιν τῶν ἀκατορθοτέρων φαντασιοκοπημάτων τῆς ἀχαλινώτου φιλοδοξίας του.

Ἐπίστευε λοιπὸν ἀκραδάντως εἰς τὴν ἄφρον καὶ προσεχῇ ἐκπλήρωσιν τῶν μυστικῶν πύθων του καὶ ἐθεώρει ὥριμον τὴν ιδέαν ἧτις πρὸ τοσούτων ἐτῶν ἐνεφύλευεν εἰς τὴν καρδίαν του. Ἀλλ' ὅτε προησθάνετο ὅτι οὔτε τὰ ἀφειδῶς ἐν Κωνσταντινουπόλει ὑπὸ τῶν πρακτόρων του διασπειρόμενα χρήματα, οὔτε αἱ ὑπὸ τῶν ἰσχυρῶν φίλων του καταβαλλόμεναι προσπάθειαι ἐδύναντο πλέον ν' ἀναστείλωσι τὴν ἐκκρηξὴν τῆς τρικυμίας, ἧτις πρὸ πολλοῦ ἐμυκᾶτο ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του, καὶ ἦν μετὰ θαυμα-

στῆς ἐπιμονῆς καὶ ἐπιτηδειότητος εἶχον προτοιμάσει οἱ παρὰ τῇ Ὑψηλῇ Πύλῃ προσφυγόντες ἐχθροὶ του, ἰδίως δὲ ὁ Πασόμπεης καὶ οἱ φιλικοὶ, οἵτινες κατῴρθωσαν νὰ πείσωσι τὸν Σουλτάνον ὅτι ὁ Ἀλὴς ἐπεδίωκε τὴν ἀνεξαρτησίαν του καὶ ὅτι μεγαλυνθεὶς ἤδη παραπολλὸν δὲν ἔστρεφε νὰ ἦναι πλέον ὑποτελὴς καὶ ὑπήκοος.

Ἀπεφάσισε λοιπὸν νὰ ῥίψῃ τὸ προσωπεῖον καὶ ὀχυρούμενος ἐντὸς τῆς σκατραπείας του νὰ δαχθῇ τὴν ἐπίθεσιν τῶν ἐχθρῶν του ὡς ὁ βράχος δέχεσθαι ἐπὶ τοῦ στήθους τὰ μαινόμενα κύματα τῆς θαλάσσης.

Ἀλλὰ... ἀλλὰ τὰ θεμέλια τοῦ θαυμαστοῦ, τοῦ ἰδανικοῦ τούτου πύργου ἐφθειρον ἐν κρυφῷ καὶ ἐσάλευον δύο ἄρατοι καὶ φοβεραὶ δυνάμεις, τὸ γῆρας τὸ χαλεπὸν καὶ τῶν φιλικῶν αἱ ὑπόνοιαι...

Ἦγε τότε ὁ Ἀλὴς τὸ ὀγδοηκοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας του, μολονότι δὲ ὁ σιδηρὸς ὀργανισμὸς του δὲν ἐλύγιζεν ἀκόμη ὑπὸ τὸ βαρὺ φορτίον τοῦ χρόνου, οὐχ ἦττον ἠσθάνετο πού καὶ που συμπτώματα προαγγέλλοντα τὸ προσεχὲς τέλος τοῦ βίου του. Ὅτε κεκμηκὼς, ἀπηνδισμένος ἔρριπτε τὴν πολὺν κεφαλὴν ἐπὶ τῶν γονάτων τῆς Βασιλικῆς, ἐπαιτῶν τὰς θωπείας καὶ τὴν ἀγάπην τῆς, ἡ ἐπιζητῶν ἐπὶ τοῦ τρυφεροῦ ἐκείνου ἀναπαυτηρίου ὀλίγην ἄνεσιν, εὐθὺς ἐβυθίζετο εἰς ὑπνόν βαρὺν, ὡς ἂν ὑπὸ μανδραγόρα, χωρὶς νὰ φλογίζῃ πλέον τὰ νεῦρα καὶ τὸ αἷμά του ἡ νεότης καὶ τὰ κάλλη τῆς Ἑλληνίδος συζύγου του ἐνῶ δ' ἄλλοτε προσέτρεχεν εἰς τὰ δραστηκώτερα ναρκωτικὰ φάρμακα, ὅπως ὑπερνήκησεν τὴν ἀϋπνίαν ὅρ' ἧς κατετρώχετο ἐν τῇ νεότητί του, τὰ βλέμματα τῆς Βασιλικῆς ἀκόμη τὸν ἐμάγευον, ἡ εὐώδης πνοὴ τῆς ἀκόμη τὸν ἐδρόσιζεν, ἀλλ' ἡ καρδία του ἀντὶ νὰ βράξῃ πλησίον τῆς βασιλίσσης ὅλων τῶν διαλογισμῶν του, ἔπαλλε τῶρα βραδέως ἐξηνητημένη ἐκ τῶν πολυετῶν ἀγώνων ἡ τοῦ ἔρωτος ἡ τοῦ μίσους ἡ τῆς ἀκορέστου φιλοδοξίας, διότι ποτὲ τὸ θηρίον ἐκεῖνο δὲν ἀνεπαύθη ἐπὶ μιᾷ ἀγαθῇ πράξεως, ἐπὶ μιᾷ γενναίας ἐμπνεύσεως, ποτέ... ποτέ...

Πολλάκις κατελάμβανεν αὐτὸν λήθαργος βαθύς, ὅτε δὲ πιεζόμενος ὑπὸ σκληροῦ ἐφιάλτου ἀνεπήδα ἐκ τῶν γονάτων τῆς προσφιλοῦς γυναικὸς καὶ τρέμων ἔφερεν αὐτομάτως τὴν χεῖρα εἰς τὴν ἀδαμαντοσόλιτον μάχαιράν του, ἡ Βασιλικὴ, γινώσκουσα πῶς διήγειρεν εἰς αὐτὸν ἀδημονίαν ἡ ιδέα τοῦ γήρατος, προσεπάθει νὰ τὸν πείσῃ ὅτι ὕπνος παρατεταμένος ἦτο τεκμήριον ἀσφαλὲς ἐντελοῦς ὑγείας· ἀλλ' ὁ Ἀλὴς σείων ἀρνητικῶς τὴν κεφαλὴν καὶ μειδιῶν ἀπεκρίνατο εἰς αὐτήν:

Παῖδί μου

Χαρὰς ἐς τὸ γέρο π' ἀγρυπνᾷ, τὸ νηὶν ὅπου κοιμᾶται.

Εἶχε καταντήσῃ ἀσθματικῶς, τὴν δὲ θολερὰν

ὄρασίν του προσεβύλαττε διὰ μεγάλων πρασίνων χρυσῶν διόπτρων, ἅτινα ἐπέφερον εἰς τὸ ἄγριον πρόσωπόν του παράδοξον ἀλλοίωσιν καὶ ἐδίδον εἰς αὐτὸν μορφήν ἀλλοκότου τέρατος. Τὸν θάνατον ἐφοβεῖτο ὁ ἀλιτῆριος ὄχι μόνον διότι ἀμυδρά τις περιστρέφετο ἐν τῇ διανοίᾳ του προαίσθησις περὶ μιᾶς πέραν τοῦ τάφου κρίσεως καὶ ἀνταποδόσεως, ἀλλὰ διότι θὰ διέκοπτε τὴν πραγματοποίησιν τῶν πόθων του καὶ δὲν θὰ τὸν ἄφινε νὰ γευθῇ καὶ νὰ χορτάσῃ τὸ νέον μεγαλεῖον, ὅπερ ὑπέφωσκεν ἤδη καὶ διεγέλα ἐν τῇ φαντασίᾳ του.

Φαίνεται ἀπίστευτον καὶ ὅμως εἶναι ἀληθές ὅτι ὁ Ἀλὴς, ὅστις ὡς ἐκ μακρᾶς μετὰ τοῦ χάρου συμμαχίας εἶχεν ἐξοικειωθῇ μετὰ τοῦ θανάτου τόσον ὥστε νὰ μὴ θεωρῇ αὐτὸν πλέον ὡς τιμωρίαν ἐὰν μὴ συνωδεύετο ὑπὸ φρικτῶν μαρτυρίων, ὁ Ἀλὴς κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους τῆς ζωῆς του, ἐνδίδων εἰς τὰς εἰσηγήσεις τῶν μάγων καὶ τῶν οἰωνοσκοπῶν του, ἐπίστευεν ὅτι ἐδύναντο νὰ γίνῃ ἀθάνατος διὰ τῆς χημείας, καὶ ὄχι μόνον δὲν ἠσχύνετο διακηρύττων ἀναφανδὸν τὴν πεποίθησίν του ταύτην, ἀλλὰ καὶ ἐχορήγει εἰς τὸν διαβόητον τυχοδιώκτην Σέργιον ὅλα τὰ μέσα πρὸς κατασκευὴν τοῦ ἀθανάτου ἐκείνου νεοῦ, δι' οὗ ἤλπιδε ν' ἀνατρέψῃ τοὺς νόμους τῆς φύσεως καὶ νὰ διακωνισθῇ ἐπὶ τῆς γῆς. Κανεὶς δὲν ἐτόλμα νὰ παραστήσῃ εἰς αὐτὸν πόσον ἀπέβαινε γελοῖος δίδων πίστιν εἰς τοιοῦτους μύθους, ἡ δὲ κωμωδία παρετεινετο ἐπὶ καιρίᾳ βλάβῃ τῆς ὑπολήψεως τῶν περικυκλούντων αὐτὸν νουνεχιστάτων συμβούλων, μέχρις οὗ, διατυμπανισθείσης τῆς παραδόξου σκηνῆς διὰ τινος εὐρωπαϊκῆς ἐφημερίδος (νομίζω τοῦ Ἀορίου Ἑρμοῦ), ὁ Ἀλὴς διέταξε τὴν ἀπαγχονίσιν τοῦ Σεργίου φοβηθεὶς μὴ οἱ φράγκοι ἐκλάβωσιν αὐτὸν ὡς παλιμπαιδα καὶ μὴ ἀνεχόμενος τοὺς σαρκασμοὺς περισσότερον παρὰ τὰς ὕβρεις.

Ἀφ' ἐτέρου εἰσράζοντο οἱ φιλικοὶ ἀόκως παρὰ μὲν τῇ Πύλῃ ἐξωθοῦντες τὸν Σουλτάνον εἰς πόλεμον κατὰ Βεζύρου μὴ ὑποτασσόμενον πλέον εἰς τὰς διαταγὰς τοῦ Κυρίου του, παρὰ δὲ τῷ Ἀλῇ ἐνσταλάζοντες ἀδιακόπως εἰς τὴν καρδίαν του τὴν ιδέαν τῆς ἀνεξαρτησίας, τὴν πεποίθησιν εἰς τὰς στρατιωτικὰς του δυνάμεις, εἰς τοὺς δεδουλωμένους ὁπλαρχηγούς του, εἰς τοὺς ἀπεράντους θησαυρούς του, εἰς τὴν τυφλὴν ἀφοσίωσιν τῶν ὑπηκόων του, εἰς τὰ ἀπόρητα ὄρη τῆς Ἡπείρου καὶ πρὸ πάντων εἰς τὴν εὐλαβίαν συνδρομὴν τῶν Ἑλλήνων, οἵτινες ὑπέσχεοντο νὰ λησμονήσωσι τὸ παρελθὸν ἐπὶ τῇ ἐλπίδι αἰσιωτέρου μέλλοντος καὶ ἐπροτίμων αὐτὸν μεθ' οὗ, κακὰ ψυχρὰ, εἶχον συζήσει ἐφ' ὅλην πεντηκονταετηρίδα, παρὰ τὴν δεσποτείαν τοῦ Σουλτάνου ἢ ἄλλου τινὸς ἀγνώστου σατράπου τὸν ζυγὸν καὶ τὰ βάσανα.

Τότε, λέγεται, ὅτι ὡς ἀρραβὼνα τῆς ὑπισχνου-

μένης συμμαχίας τοῦ Ἑλληνισμοῦ, εἰσέγαγον οἱ φιλικοὶ τὸν Ἀλὴν εἰς τὰ μυστήρια τῆς ἐταιρίας, ἐκεῖνος δὲ ὅστις, ὅταν ἡ ἀνάγκη τὸ ἀπῆτει, ἀδιακρίτως ὠρκίζετο ἐπὶ τοῦ Ἀλκοράνου ἢ ἐπὶ τοῦ Εὐαγγελίου, ὥμοσε τὸν νενομισμένον ὄρκον, ἐπὶ σκοπῷ ἢ ἐν ἐσχάτῃ ἀπελπισίᾳ νὰ σώσῃ τὴν κεφαλὴν του προδίδων τοὺς συνωμότες, ἢ ἐν περιπτώσει ἐπιτυχίας νὰ ἦναι κύριος τῆς τύχης τῶν ἐκλεκτοτέρων στοιχείων τῆς δουλωμένης Ἑλλάδος.

Κατέχω τὴν προτομὴν τοῦ Ἀλῆ, δῶρον προσφιλῆς τοῦ ἐξαδέλφου μου Γεωργίου Τυπάλδου Κοζάκη, καὶ ὅταν ἀτενίζω ἐπὶ τοῦ ἀνθρωπομόρφου ἐκείνου δαίμονος, ὅταν ὑπὸ τοὺς βαθεῖς αὐλακκὰς οὗς εἶχε χαράζει ἐπὶ τοῦ μετώπου του ἡ ἀσπλαγχνὸς σμίλη τοῦ χρόνου περὶ ὁμοῦ νοερῶς νὰ εἰσδύσω εἰς τὸ ζοφερὸν σπήλαιον τὸ περικλεῖον τὸν ἐγκέφαλόν του, ὅταν ὑπὸ τὸν ἀφρώδη καταρράκτην τῆς μακρᾶς γενειάδος του προσπαθῶ νὰ μαντεύσω τὸν σάλον καὶ τοὺς σεισμοὺς τῆς μαύρης του καρδίας, ὅταν προσηλῶνω τὸ βλέμμα ἐπὶ τῶν ἀγελάστων χειλέων του καὶ ἐξετάζω τοὺς ἀπεριγράπτους ἐκείνους ὀφθαλμοὺς ἐνθα ἡ χολὴ καὶ τὸ αἷμα ἐν βδελυρᾷ συνήρχοντο συνουσίᾳ καὶ παρήγαγον ἀνθρωποκτόνα, καταστροφικὰ νέματα, πείθομαι ὅτι ὁ καλλιτέχνης ὅστις ἐξεργάσθη τὴν εἰκόνα τοῦ Ἀλῆ, συνέλαβεν αὐτὸν ἐπ' αὐτοφώρῳ παλαίοντα κατὰ μυρίων ἀντιθέτων συλλογισμῶν, οἵτινες ἐβόμβουν τότε ἐν τῇ κεφαλῇ του ὡς σμήνος ἐργαζομένων μελισσῶν.

Ὑπὸ τὸ κράτος τοιαύτης ψυχικῆς ταραχῆς διατελὼν ὁ Βεζύρης διενεόθη ν' ἀπευθυνθῇ πρὸς ἄλλον γνωστὸν τῆς Ἑπτανήσου Σατράπην, τὸν Θωμᾶν Μαιτλάνδον, τὸν ἐφευρετὴν τοῦ συντάγματος τοῦ 1817, καὶ νὰ ζητήσῃ τὰς συμβουλὰς καὶ τὰς ὁδηγίας του. Εἶναι δὲ ἱστορικῶς ἀποδεδειγμένον ὅτι πάντες οἱ ἐν Ἑπτανήσῳ τότε παρεπιδημούντες Ἀγγλοὶ, διάσημοι ἐπὶ γενεθλίοις καὶ ἀγωγῇ, ἔτρεφον μεγάλην πρὸς τὸν γηραιὸν λέοντα τῆς Ἀλβανίας συμπάθειαν, καὶ δὲν ἠσχύνοντο νὰ ἐπιδείκνυνται τὸν θαυμασμόν των παριστῶντες αὐτὸν ὡς πρότυπον ἡγεμόνος καὶ ὡς ἥρωα ἀγωνισθέντα καὶ δαμάσαντα ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ πολιτισμοῦ φυλᾶς ἀγρίας, αἵτινες ἀπὸ πολλῶν αἰώνων ἐλυμαίνοντο τὴν Ἡπείρον καὶ τὴν κατέστρεφαν!

Ὁ Μαιτλάνδος, ἐνθερμὸς ζηλωτὴς τοῦ Ἀλῆ, προσεκάλεσεν ἑαυτὸς τὸν ὑπάσπιστόν του Κάρολον Νάπιερ, νέον ζωήρον, φιλελεύθερον, φίλον τοῦ Βύρωνος, ῥωμαντικώτατον, καὶ τὸν ῥώπτῃσεν ἂν ἤθελε νὰ μεταβῇ εἰς Ἰωάννινα πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ Βεζύρου, ἔχοντας ἀνάγκην νοήμονος καὶ πεπειραμένου ἀξιωματικοῦ πρὸς διαρρύθμισιν τῶν στρατιωτικῶν του δυνάμεων.

Ἡ Αὐλὴ τοῦ Ἀλήπασα ἦτο μίγμα ἰδιόρρυθμον ἀσιατικῆς πολυτελείας καὶ ῥυπρᾶς λιτότη-

τος. Ὁ διαβόητος Σατράπης, ἐνῷ ἡρέσκετο νὰ δαπανᾷ ἀνὰ μυριάδας τὰ βενέτικὰ του φλωρία ἀγοράζων σπανίους πολυτίμους λίθους καὶ ὅπλα περίφημα καὶ σκευὴ ἀργυρὰ καὶ χρυσὰ πολυτελέστατα, ἐνῷ ἐν μὲν τοῖς ἱπποστασίαις αὐτοῦ ἐχρημέτιζον οἱ θυμοειδέστεροι Ἴπποι τῆς Ἀραβίας, ἐν δὲ τῷ γυναικωνίτῃ ἔλαμπον αἱ ὠραιότεραι γυναῖκες τῆς Ἀνατολῆς, ἐνῷ τὸν ἐπνίγεν ἡ ἀκατάπαυστος πλημυρία τῶν θησαυρῶν, οὕς εἰσῆγεν εἰς τὰ ταμεῖά του, δὲν ἀπέκρουεν ὅμως οὔτε τοῦ γύφτου τὰ πέταλα, οὔτε τῶν ποιμένων τὰ πρόβατα, οὔτε τῶν βουκόλων τοὺς μόσχους, οὔτε ὅσα ἄλλα ἀσήμαντα καὶ εὐτελῆ δῶρα ἐρρίπτοντο εἰς τὸν ἀχόρταγον λάφυγγά του. Ἀφ' ἐτέρου, ἐνῷ ἐκαυχᾶτο ἐπὶ τῷ μισελληνισμῷ του, ἀδιστάκτως διεπιστεύετο τὴν ζωὴν του εἰς χεῖρας τῶν ἀνδρειότερων πολεμιστῶν τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος, ἀδιαφορῶν ἐντελῶς ἂν εἰς ἕκαστον ἐξ αὐτῶν ὤφειλεν αἶμα ἢ τιμὴν. Εἶχε δὲ καταστήσει τὰ Ἰωάννινα παράδεισον τρυφηλότητος καὶ ἡδυπαθείας, ἀλλὰ καὶ καταγώγιον αἰμοχαρῶν τήγρων. Ἐκεῖ ἀντιπαρετάσσοντο κατ' ἀλλήλων αἱ παραδοξότεραι ἀντιθέσεις, αἱ ἀποτομώτεραι ἀντιφάσεις: ἀσφάλεια καὶ ληστεία, πλοῦτος ἀπέραντος καὶ ἐσχάτη πενία, πίστις ἀκράδαντος καὶ ἀσέβεια θρασυτάτη, πατριωτισμὸς ἀγνότατος καὶ ἐξαχρείωσις καὶ ὑποδουλώνα ἀπαρδεγμάτιστος, ἔκλυσις ἡθῶν καὶ ἀρεταὶ οἰκογενειακαί, πολλάκις ἀναχαιτίσασαι τὰς κτηνωδεστέρας ὁρμὰς τοῦ λαγνοτέρου τῶν τυράννων. Εἰς ἐπίμετρον δὲ πάντων τούτων κρύφρα διεθρυλλεῖτο ὅτι ὑπὸ τὸ ἔδαφος τῆς μητροπόλεως ἐκείνης ἐκρύπτοντο φλόγες μυστικαὶ καὶ ἐκυφοροῦντο σεισμοί, οἵτινες ἐμελλον ἐντὸς ὀλίγου ν' ἀνατρέψωσιν ἐκ βάθρων τὴν ἐθωμανικὴν αὐτοκρατορίαν. Ταῦτα πάντα ἡρέθιζον τὴν περιέργειαν τῶν εὐρωπαϊκῶν, ἰδίως δὲ τῶν Ἀγγλῶν, οἵτινες ἦσαν γείτονες καὶ δὲν ἔκρυπτον τὰς πρὸς τὸν Ἀλῆν φιλικὰς διαθέσεις των. Ἐδέχθη λοιπὸν ὁ Νάπιερ τὴν πρότασιν τοῦ Μαιτλάνδου καὶ ἀπῆλθεν εἰς Ἰωάννινα.

Ὁ δὲ Ἀλῆς, γνωρίζων ὅτι ὁ νέος Βρεττανὸς ἀνῆκεν εἰς ἕξοχον οἰκογένειαν καὶ ὅτι ἡγαπᾶτο πολὺ ὑπὸ τοῦ Μαιτλάνδου, ἀπέστειλεν εἰς προὔπαντησιν αὐτοῦ λαμπρὰν συνοδίαν, τὸν ὑπεδέχθη μετὰ βασιλικῆς μεγαλοπρεπείας καὶ τὸν ἐβίβασε νὰ καταλύσῃ ἐν τοῖς μεγάραις του.

Φύσει ἀνυπόμονος, εὐθὺς τὴν ἐπιούσαν ὁ Ἀλῆς διηγήθη εἰς τὸν Νάπιερ ὅτι οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐχθροὶ του εἶχον κατορθώσει νὰ σύρῳσιν εἰς ἀπάτην τὸν Σουλτάνον καὶ νὰ παραστήσωσιν αὐτὸν ὡς ἄρπαγα, ὡς ἐπικίνδυνον, ὡς ἐπισωρεύσαντα μεγάλους θησαυροὺς καὶ καταρτίσαντα στρατιωτικὴν δύναμιν ἀνωτέραν τῶν ἀναγκῶν τῆς δεσποτείας του ἐπὶ σκοπῷ ν' ἀποτινάξῃ τὸν ζυγὸν τῆς ὑποτελείας καὶ ν' ἀντιταχθῇ κατὰ τοῦ Κυριάρχου του ὅτι τὰς συγκοφαν-

τίας ταύτας δὲν ἐδυνήθησαν νὰ διασκεδάσωσιν οὔτε αἱ πολυετεῖς πρὸς τὸν θρόνον ὑπηρεσίαι του, οὔτε ἡ τυφλὴ πρὸς τὸν Σουλτάνον ἀφοσίωσίς του ὅτι εἶχεν ἀμετακλήτως ἀποφασισθῇ ἡ καταστροφή του καὶ ὅτι ἡ συναίσθησις τῆς ἀξιοπρεπείας δὲν τῷ ἐπέτρεπε νὰ ταπεινωθῇ πλέον τοῦ δέοντος, ἐπομένως ὅτι γέρων καὶ ἀσθενὴς εὐρίσκετο εἰς τὴν σκληρὰν ἀνάγκην νὰ σύρῃ τὸ ζῆλον καὶ νὰ ὑπερασπίσῃ τὴν ἀπειλουμένην ὑπαρξίν του. Διὰ τοῦτο τὸν παρεκάλει νὰ τὸν συμβουλεύσῃ πῶς ἔπρεπε νὰ συντάξῃ τὰς δυνάμεις του καὶ τίνι τρόπῳ νὰ σταθμίσῃ τὴν διαγωγὴν του ὅπως τύχῃ τῆς ἐγκαρδίου ὑποστηρίξεως τῶν ὑπηκόων του, ἄνευ τῆς ὁποίας προησθάνετο ὅτι θὰ ἀπέβηκε δύσκολος ἡ ἐπιτυχία τῶν ὅπλων του. Ὁ δὲ Νάπιερ, ἐμβρατεύσας εἰς τὴν διάνοιαν τοῦ Βεζύρου, ἐξητήσατο καιρὸν νὰ σκεφθῇ ὠρίμως ἐπὶ ζητήματος τόσῳ σπουδαίου, καὶ ἤρχισεν ἀμέσως νὰ συνδῇ σχέσεις στενὰς μετὰ τῶν διασημοτέρων ἀνδρῶν, ὑφ' ὧν περιετοιχίζετο ὁ παμπόνηρος Σατράπης, καὶ νὰ ἐρευνᾷ περὶ πάντων ὕσων ἐδύναντο νὰ τὸν φωτίσωσι καὶ νὰ τὸν καθοδηγήσωσιν εἰς τὰς σκέψεις του.

Εἶδε τὸν Μουχτάρ καὶ τὸν Βελῆν δυσανασχετοῦντας ἐπὶ τῇ μακροβιότητι τοῦ πατρὸς των καὶ ἀποστρεφόμενους τὸν νεώτερον ἀδελφόν των Σαλῆκ, ὃν ὁ Ἀλῆς ἡγάπα μέχρι λατρείας. Τὸν ἀγέρωχον Ὁμέρ Βρυώνην, τὸν μεγαλοπρεπῆ Χαζνατάρχα, μελετώντα ἴσω; ἔκτοτε τὴν μέλλουσαν κατὰ τοῦ Κυρίου του προδοσίαν, τὸν πιστὸν ἀστυνόμον του Ταχέρ Ἀμπάζην, τὸν ἐκτελεστήν ὅλων τῶν φονικῶν διαταγῶν του καὶ κάτοχον ὅλων τῶν μυστηρίων του, τὸν Μπεκῆρ Ζουγαδοῦρον, τὸν φονέα τῶν Κατζικογιανναίων, τὸν ἀκάματον ἐχθρὸν τῆς κλεφτουριάς Ἀσλάνην, τὸν ἀποτρόπαιον Ἰουσοῦφ Ἀράπην. Συνέδεσε φιλίαν μετὰ τῶν γραμματέων του καὶ ἐθαύμασε τὴν σύνεσιν καὶ τὸν πατριωτισμὸν τοῦ Μάνθου Οἰκονόμου, τοῦ Κολωβοῦ, τοῦ Κωλέττου, τοῦ Λοιδωρίκη, τοῦ Ἀλέξη Νούτζου. Συνεσχέτισθη μετὰ Ἑλληνικῆς στρατιωτικῆς νεολαίας, ἐξ ἧς κατὰ μέγα μέρος κατηρτίζετο ἡ λαμπρὰ σωματοφυλακὴ του καὶ ἥτις ἔκρυπτεν εἰς τὰς φλέβας ὅλας τὰς φλόγας τῆς προσηχοῦς ἐθνικῆς ἐκρήξεως. Εἶδε τὸν Ὀδυσσεά, ὅστις πεζοδρομῶν συνηγωνίζετο μετὰ τῶν ταχυτέρων Ἴππων τοῦ Βεζύρου, τὸν Θανάσην Διάκον, πρότυπον ἀνδρικής καλλονῆς καὶ παρθενικῆς σεμνότητος, τοὺς Μπουκουβαλίους, τοὺς Κοντογιανναίους, τοὺς Δουβουνιώτας, τὸν Καραϊσκόκον, τὸν Καραϊσκάκη, τοὺς Στραταίους, τὸν Ἰσκόκ, τὰ Γριβόπουλα, τὸν ἀδελφὸν τῆς Βασιλικῆς Κίτζον Κονταξῆν, ἡμιλλώμενον ἐπὶ καλλονῇ πρὸς τὸν Διάκον καὶ ἐπὶ πλούτῳ καὶ μεγαλοπρεπείᾳ πρὸς τὸν Ὁμέρ Βρυώνην. Εἶδε τὸν εἰδεχθῆ Γῶγον Μπακόλαν, γνωστὸν φονέα τοῦ Κίτζου Μπότζαρη καὶ μέλλοντα προδότην τοῦ Πέτα, τὸν εἰδεχθέστερον

Θανάσην Βάγιαν, ἐνὶ λόγῳ ὃ τι καλὸν, ὃ τι κακὸν συνήρχετο ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ τυράννου, εὐκόλως δὲ ἐπέσιθ' ὅτι ἡ σφογιώσα ἐκείνη Ἑλληνικὴ νεολαία δεινῶς ἐστενοχωρεῖτο ὑπὸ τὰς χρυσοκεντήτους στολὰς τῆς, ὅτι προσεδόκα ἀνυπομόνως ἄλλο στάδιον εὐρύτερον, ἐντιμότερον, καὶ ὅτι οἱ ἐν Ἰωαννίνοις συνελθόντες φιλικοὶ διὰ τῶν ἀπατηλῶν ὑποσχέσεων των κατάρθωσαν νὰ μεθύσωσι τὸν Ἀλῆν καὶ νὰ φυτεύσωσιν εἰς τὴν καρδίαν του τὴν ιδέαν τῆς ἀνεξαρτησίας του καὶ τὴν πρὸς ἐπίτευξιν αὐτῆς πλήρη πεποίθησιν εἰς τὰς δυνάμεις καὶ εἰς τὸν πλοῦτόν του. Τότε εἰς ἀπάντησιν τῶν ἀπισιοδόξων οἵτινες ἔβλεπον ὅτι ὁ Βεζύρης ἔβηκε τυφλῶς πρὸς καταστροφὴν βεβήαν, ἐξεπράζοντο δὲ πικρῶς κατὰ τῶν ὀθούντων αὐτὸν εἰς πόλεμον, πρῶτην φορὰν ἡκούσθη ὁ γνωστὸς ἀλλ' ἀνέκδοτος στίχος,

Πᾶλ' ὁ Ἀλήπασας; πατᾶς, πᾶλ' ἐμεῖς; δεοδενεγάδες; ὅστις καὶ ἐπαναλαμβάνεται ὡς δημοτικὸν ῥητὴν δασκίς πρόκειται περὶ ἀνδρὸς κραταιοῦ ἔχοντος πλήρη πίστιν εἰς τὴν εὐνοίαν τῆς τύχης καὶ ἀκράδαντον πεποίθησιν εἰς τὴν αἰσίαν διεξαγωγὴν τῶν ἐπιχειρήσεών του.

Μετὰ τὰς ἐρεῦνας καὶ τὰς ἀνακαλύψεις ταύτας προσῆλθεν ὁ Νάπιερ εἰς τὸν Ἀλῆν καὶ μετὰ παρησίας ἀληθινῆς βρεττανικῆς ἀπῆντησεν, ὅτι πόλεμος κατὰ τοῦ Κυρίου του θὰ ἦτο ἀσέβεια καὶ ἀχαριστία ἀσυγχώρητος ὅχι μόνον, ἀλλὰ καὶ δυσχερέστατον καὶ δυσκατόρθωτον ἔργον. Ἐπομένως τὸν συνεβούλευε νὰ παραιτήσῃ πᾶσαν περὶ ἀντιστάσεως ιδέαν καὶ δι' οἷας δῆποτε θυσίας νὰ ἐξίλωθῃ πρὸς τὸν Σουλτάνον, ὑπέσχετο δὲ εἰς αὐτὸν τὴν εἰλικρινῆ σύμπραξιν καὶ μεσιτείαν τοῦ Μαιτλάνδου καὶ τῶν ἐν Ἀγγλίᾳ κραταιῶν φίλων του πρὸς ἐπίτευξιν τῆς συνδιελλαγῆς ταύτης.

Ἀλλ' ὁ Ἀλήπασας, ὅστις μετὰ μεγίστης ἀπαθείας ἠκολούζετο τὸν Νάπιερ ῥοφῶν τὸν ναργιλὲν του ἢ θωπεύων διὰ τῶν ὠραίων δακτύλων του τὴν γενειάδα, ὁ Ἀλήπασας, ὅστις ἐγνωρίζεν ὅτι πρὸ πάντων διὰ τῆς πρὸς τοὺς εὐεργέτας του ἀγνωμοσύνης εἶχεν ἀνυψωθῇ μέχρι τοῦ Βεζυρικοῦ θρόνου καὶ ὅστις ἐγχεύαζε καὶ ἐλεεινολόγει ἐκείνους οἵτινες ἐπίστευον ὅτι διὰ τῆς ἀρετῆς ἐδύναντο νὰ προαχθῶσιν, ἠρώτησε μεσιδῶν τὸν φίλον του ἂν εἶχε τι νεώτερον νὰ τὸν συμβουλεύσῃ, τί πρακτικώτερον νὰ τοῦ ὑποδείξῃ, ἀφίνων κατὰ μέρος παράκαιρα ἠθικὰ παραγγέλματα καὶ ἔχων ὑπ' ὄψιν ὅτι οὐδεμία πλέον ὑποχώρησις θὰ ἔσωζε τὴν κεφαλὴν του.

Ὁ Νάπιερ, ὅστις ἐκ τῶν προτέρων ἐγνωρίζεν ὅτι ὁ Ἀλῆς οὔτε τὸν αὐχένα ἔκρυπτεν εἰς μετάνοιαν οὔτε παρήτει σχέδιον περιπαθῶς πρὸ τοσούτου χρόνου καλλιεργούμενον, ἀπῆντησεν ὅτι, ἀφοῦ ἐξεπλήρωσε καθήκον φιλίας καὶ συνειδήσεως συμβουλεύσας εἰς αὐτὸν τὴν εἰρήνην, ἀπέ-

βαινε δὲ ἄφρευκτος ἡ ῥῆξις καὶ ὤφειλε νὰ περιορισθῇ ἀποκλειστικῶς ἐντὸς τῶν ὁρίων τοῦ πολέμου ζήτηματος, τρία τινὰ ἐθεώρει ἀπαραίτητα διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῶν ὅπλων του.

Πρῶτον, νὰ παραιτήσῃ πᾶσαν ιδέαν περὶ ἐπιθετικοῦ πολέμου καὶ νὰ μὴ διδῇ ἀκρόασιν εἰς ἐκείνους οἵτινες τῷ ὑπέσχοντο τὴν Κωνσταντινούπολιν ἂν ἐβάδιζεν ἀμέσως κατ' αὐτῆς. Νὰ περιορισθῇ δὲ εἰς ἀπλὴν ἄμυναν καὶ προσκαλῶν ἐμπείρους μηχανικούς, νὰ προσβῇ εἰς τὴν δόχρῳσιν πασῶν τῆς Σατραπείας αὐτοῦ τῶν ἐπικαίρων στρατηγικῶν θέσεων.

Δεύτερον, νὰ καταρτίσῃ στρατὸν τακτικὸν ἐξ εἰκοσι τοῦλάχιστον χιλιᾶδων ἀνδρῶν, στρατολογῶν μετὰξὺ τῶν πολλῶν ἐν ἀργίᾳ διατελούντων μαχητῶν τοῦ Μεγάλου Ναπολέοντος.

Καὶ τρίτον...

Ἐνταῦθα ὁ Νάπιερ διέκοψεν ἀποτόμως τὸν λόγον, ἀτενίζων δὲ τὸν Βεζύρην ὅστις ἔπαιζεν ἀπαθῶς μετὰ κομβολόγιόν του, ἠρώτησεν ἂν προκειμένου περὶ ζητήματος τόσῳ σπουδαίου ἐπετρέπετο εἰς αὐτὸν νὰ ὑποβάλλῃ μεθ' ὅλης τῆς παρησίας τὴν τρίτην καὶ τελευταίαν συμβουλήν του.

Ὁ Ἀλῆς, ὅστις ἐκ τῶν ἀστυνομικῶν πληροφοριῶν του ἐγνώριζε τὰς μετὰ τῶν ἐν Ἰωαννίνοις φιλικῶν σχέσεων τοῦ Νάπιερ καὶ ὅστις ἠλπίζε ν' ἀκούσῃ παρ' αὐτοῦ πῶς ἐσκέπτοντο οἱ νέοι σύμμαχοί του, οὐδόλως ἐδίστασε νὰ τὸν ἐνθαρρύνῃ καὶ νὰ τὸν παρακαλέσῃ νὰ ἐκθέσῃ ἀφόβως πάσας τὰς πεποιθήσεις του, ὑποσχόμενος ἐκ τῶν προτέρων ἀέννηον εὐγνωμοσύνην.

«Ἀκουσον λοιπὸν, Βεζύρη, ἀνέκραξε μετὰ νεανικῆς ζωηρότητος ὁ Νάπιερ, ἀκουσον καὶ μὴ παρίδης τὴν τελευταίαν ἀλλὰ καὶ σπουδαιότεραν ταύτην συμβουλήν μου.

«Τὸ Ἑλληνικὸν γένος δὲν δύναται νὰ ζήσῃ πλέον ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῆς δουλείας καὶ δὲν εἶναι βεβήαις πολὺ μακρὰν ἢ ἡμέρα, καθ' ἣν θὰ τὸν ἀποτινάξῃ. Ὁ κόσμος ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν μεταβάλλεται καὶ ὃ τι πρὸ τινῶν ἐτῶν ἀκινδύνως ἐπεχειροῦν οἱ Βασιλεῖς, σήμερον δὲν τολμοῦν οὔτε νὰ τὴν ἐννευρωθῶσιν. Ὅλοι οἱ λαοὶ ἐπιζητοῦν τὴν ἐλευθερίαν των καθὼς τὴν ἐπιζητεῖς, Βεζύρη, καὶ σὺ διότι δὲν εὐρίσκεις καλὸν καὶ δίκαιον νὰ ὑπακούσῃς εἰς ἕνα ἀγνωστον δεσπότην πολὺ κατώτερόν σου ὡς πρὸς τὴν ἀξίαν, μόνον καὶ μόνον διότι μόλις πεσὼν ἐκ τῆς κοιλίας τῆς μητροῦς του ἐκληρονόμησεν ἕνα θρόνον καὶ μετὰ τοῦ θρόνου τοῦς ἰδρωτάς καὶ τοὺς κινδύνους τοὺς ἰδικούς σου.

«Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ εἰς τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος. Θέλει νὰ ἐλευθερωθῇ, καὶ θὰ ἐλευθερωθῇ. Εἶναι ἔθνος γενναῖον, ἀκαταδάμακτον ἐν τῇ συμφορᾷ, ὑπερήφανον, δαιμονισμένον. Ἀφ' ἐνός, ἡ σπάθη τοῦ θεοῦ ἐκτενέει, ἀφ' ἐτέρου ἀναβλάσκει κραταιώτερον καὶ θαλερώτερον. Περὶ

τῆς ἀληθείας ταύτης σὺ αὐτὸς δύνασαι νὰ μαρτυρήσῃς, Βεζύρη, ἀναλογιζόμενος μὲ πόσον αἶμα ἐπλήρωσες τὸ Σούλι καὶ πόσον σοὶ στοιχίζει καὶ ἡμέραν ἢ Κλεφτουριά. Τὸ πελεγκᾷς μὲ τὸ σφυρὶ καὶ καίει. Ὡς πρὸς δὲ τὴν νοσηροσύνην καὶ τὴν πολιτικὴν ἱκανότητα, τόσον ὑπερέχει τῶν ἄλλων φυλῶν τῆς Ἀνατολῆς, ὥστε ἡναγκάσθης νὰ ἐμπιστευθῇς εἰς Ἕλληνας σχεδὸν ἀποκλειστικῶς τὴν διοίκησιν τῆς δεσποτείας σου καὶ τὴν διεύθυνσιν τῶν ὑποθέσεών σου. Μὴ πιστεύσῃς ποτὲ ὅτι τοιοῦτον ἔθνος θὰ μείνῃ οὐδέτερον καὶ ἄνεργον εἰς τὸν μεταξὺ σοῦ καὶ τοῦ Σουλτάνου ἐπικείμενον πόλεμον. Ἄν ὑπεσχέθῃσαν νὰ σὲ συνδράμουν, θὰ τηρήσωσι τὴν ὑπόσχεσίν των, διότι ἐνισχύοντες σὲ, Βεζύρη, ἐπιτυγχάνουν τὴν παράτασιν τοῦ πολέμου, ἐπομένως ἀμφοτέρων τὴν ἐξασθένησιν. Μετὰ ταῦτα θὰ ἐπέλθῃ ἡ ἔκρηξις φοβερὰ, ἀκατάσχετος, οὐδὲ ὑπάρχει ἀνθρωπίνη δύναμις ἱκανὴ νὰ σθέσῃ τὴν φλόγα ἣτις ὀλονεν βόσκει πᾶσαν ἑλληνικὴν καρδίαν.

»Διατί νὰ μὴ τεθῇς σὺ, κραταιότατε Βεζύρη, ἐπὶ κεφαλῇς τοιαύτης ἐπαναστάσεως; Διατί νὰ μὴ προσφέρῃς εἰς τὸν παρασκευαζόμενον Ἕλληνικὸν ἀγῶνα τὸν ἀπέραντον πλοῦτόν σου, τὴν δύναμίν σου, τὴν μακράν καὶ πολύτιμον πεῖράν σου; Διατί ἀντὶ ὀλίγων μισθωτῶν στρατευμάτων ἀμφιβόλου πίστεως καὶ γεννησιότητος, νὰ μὴ γίνῃς ἡγέτης φυλῆς ὀλοκλήρου, ἐξασφαλίζων τοιοῦτοτρόπως δι' ἐσὲ μὲν καὶ τοὺς ἀπογόνους σου τὴν ἡγεμονίαν τῆς Ἀλβανίας, εἰς ἐκείνους δὲ παραιτῶν τὴν λοιπὴν Ἑλλάδα; Διὰ τί νος ἄλλου ἐνδοξότερου τρόπου δύνασαι νὰ δαπανήσῃς τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς ζωῆς σου; Ὡς ἄλλως ἀσφαλέστερον νὰ θεμελιώσῃς τὴν δυναστείαν σου καὶ πῶς καλῆτερα νὰ δοξασθῇς ἀπανταχοῦ τῆς οἰκουμένης;

»Ὅ, τι λείπει εἰς ἐσὲ, Βεζύρη, τὸ κατέχουν οἱ Ἕλληνες; ἔχουν γράμματα, εἶναι κοσμογυρισμένοι, εἶναι παλικάρια, καὶ διὰ νὰ ἐκτελέσουν ἓνα οἶονδήποτε σκοπὸν, εἶναι καλοὶ ἐπὶ μακροὺς αἰῶνας νὰ ζοῦν μὲ τὸν φλοιὸν τῶν δένδρων καὶ νὰ κατοικοῦν εἰς τὰ σπήλαια τῶν θηρίων, κοιμώμενοι γυμνοὶ ἐπὶ τοῦ προσφιλοῦς ἐδάφους των. Σὺ δὲ ἔχεις ὅ τι λείπει εἰς ἐκείνους, πλοῦτον ἀνεξάντλητον, μέσσα πολεμικὰ πρόχειρα καὶ πρὸ πάντων τὴν συνήθειαν τῆς ἐξουσίας. Ἐλθὲ μετ' αὐτῶν εἰς συνεννόησιν, ἀνταλλάξτε εἰλικρινῶς τὰς ιδέας σας καὶ θέσατε τὰς βάσεις μιᾶς ἀδελφικῆς συμμαχίας καὶ ἐπιμαχίας. Ἄν τὸ θρήσκευμα ἀφ' ἑνὸς σᾶς χωρίζῃ, σᾶς συνδέει ἀφ' ἑτέρου ἡ καταγωγή καὶ τὸ αἶμα. Ἡ χώρα ἀνήκει εἰς σᾶς τοὺς ἰθαγενεῖς, τοὺς ἐντοπίους χριστιανούς ἢ μὴ, δὲν ἀνήκει εἰς τὸν Σουλτάνον. Τί δύσκολον νὰ συμβιβασθῇτε διανέμοντες ὡς καλοὶ ἀδελφοὶ κοινὴν περιουσίαν; Ἀφοῦ δὲ θέσητε τὰς βάσεις τοιαύτης διανομῆς, τότε, Βεζύρη, ἐπικαλέσθητι τὰς

ἐνδόξους ἡμέρας τῆς νεότητός σου, ρίθνητι ἐπὶ τῶν νότων τοῦ γεννησιότερου ἀρχιερέως σου Ἰππου καὶ δὸς τὸ σύνθημα τῆς γενικῆς ἐξεγέρσεως. Ἡ πυρκαϊὰ θ' ἀνάψῃ καὶ θὰ ἐξεκπλωθῇ ἀστραπηδὸν μέχρι περάτων τῆς ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας... Κύριος οἶδε ποῖον ἀνέλπιστον σὲ προσμένει μεγαλεῖον!... Ἡ Ἀνατολὴ εἶναι ἡ γῆ τῶν θαυμάτων... Ὅπως δὴποτε θὰ ἦσαι ὁ ἐγκαινιστὴς μιᾶς νέας ἐποχῆς, καὶ θὰ διεγείρῃς ὅλον τοῦ κόσμου τὸν θαυμασμόν καὶ τὴν συμπάθειαν.

»Ἐν τῇ νεότητί σου ἡλικίᾳ ἔφαγες ψωμὶ καὶ ἀλάτι μὲ τὸν Ἕλληνα πολεμιστὴν. Ὁ Ἀνδρῶτζος, εἰς τοῦ ὁποῖου τὸν υἱὸν διαπιστεύεσαι τὴν ὑπαρξίν σου, σ' ἔσωσεν ἄλλοτε ἀπὸ βεβαίου θανάτου. Οἱ Σουλτῶται, ἂν τοὺς ἀποδώσῃς τοὺς νεκροὺς βράχους των, θὰ λησμονήσωσι τὰ παθήματά των καὶ θὰ γίνουν λέοντες νὰ σὲ περιφρουρήσουν. Οἱ κλέφται, τῶν ὁποίων ἐπιζητεῖς τὸν ἐξολοθρευμὸν, θὰ γίνουν πρωτοπαλῆκαρά σου διότι θὰ τοὺς χαρίσῃς ὅ τι πρὸ αἰώνων ἐπιθυμοῦν, ἐλευθερίαν καὶ πατρίδα. Τοιαύτη εἶναι ἡ τελευταῖα συμβουλὴ μου, Βεζύρη, ἣν ὡς τίμιος Ἀγγλος δύναμαι νὰ σοὶ δώσω. Σὲ διαβεβαιῶ δὲ ἀπὸ τοῦδε ὅτι, ἂν τὴν ἀσπασθῇς, θὰ ἐξέλθῃς ἐκ τοῦ ἐπικειμένου πολέμου νικητὴς καὶ δοξαζόμενος.»

Ὁ Ἀλῆς μετ' ἀδιαφορίας καὶ ψυχρότητος ἀληθῶς αἰσθητικῆς ἠκροάσθη τῶν λόγων τοῦ Νάπιερ παίζων πάντοτε μὲ τὸ κομβολόγιόν του. Ἀλλ' ὁ ὀξυδερκὴς Βρεττανὸς παρετήρησεν ὅτι βαρμηδὸν ὡς προσέβαιναν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ θέματός του, ἔτρεμον κῆποτε σπασμωδικῶς τὰ ἄκρα τῶν δακτύλων του, οἱ ὄνυχές του ἐγίνοντο μελανοὶ ὡς ἂν διατέλει ὑπὸ τὸ κράτος μυστικῆς ἀνατριχίλας καὶ αἱ μακρὰί τρίχες τῆς πολεμικῆς γενειάδος του αὐτομάτως ἐκινεῖντο ὡς σύμπλεγμα ζώντων ἑρπετῶν, ὑπέκινουσαι εἰς τὰς συνολικὰς τῶν σιαγόνων καὶ τὸν ἀφανῆ τριγμὸν τῶν ὀδόντων του. Τίς οἶδε ποῖαν ἐν τῇ ζοφερᾷ καρδίᾳ του διήγειρον ἀνεμοζάλην αἱ παράδοξοι τοῦ Νάπιερ δοξασίαι, ἰδίως δὲ αἱ περὶ προσεχοῦς ἐξεγέρσεως τοῦ Ἑλληνισμοῦ προφητεῖαι του! Ὅπως δὴποτε ὁ γηραιὸς λύκος ἐνίκησε τὴν ὀρμὴν τοῦ πάθους του, στραφεὶς δὲ πρὸς τὸν Νάπιερ ἔλαβε φιλικῶς τὴν χεῖρά του καὶ εἶπε·

«Παιδί μου, σοῦ εἶμαι εὐγνώμων καὶ θὰ προσπαθῇσω μὲ ὅλας μου τὰς δυνάμεις νὰ ἐκτελέσω τὰς δύο πρώτας συμβουλὰς σου. Ἀλλὰ τὴν τρίτην... μὴ σοῦ κακοφανῇ Νάπιερ... τὴν τρίτην δὲ τὴν νοιώθω. Εἶμαι βλέπεις, παιδί μου, ἀμαθὴς, ἀγράμματος ἄνθρωπος καὶ γέροντας ὀγδοηντάρης... Νὰ πάρῃς τὰ χρόνια μου, παιδί μου... καὶ μ' ἔρριξες εἰς ἓνα πέλαγο ὁποῦ δὲν ἔχει οὔτε λιμάνι, οὔτε ἀκρογιαλιά... Πενηντὰ χρόνια αἵματά δικά τους καὶ δικά μου ἀφῆκαν σημάδια ὁποῦ δὲν τὰ ξεπλένει ὅλο τὸ νερὸ τοῦ ὠκεανοῦ σας... Ἡ θὰ μὲ γελάσουν ἢ

θὰ τοὺς γελάσω... Ἀπὸ ἀφέντης νὰ γίνω σύντροφος, καλὸ θὰ ἦτο, ἐνάρετο ἔργο, ἀλλὰ σὰ δύσκολο τῷχω... Ἀν τὸ νοιώθω. Ὁ σκεφθὼ ὁμῶς, Νάπιερ, σοῦ τὸ τάξω, θὰ σκεφθῶ... Ὅ τι μοῦ λές εἶναι πρὸς ὄφελός μου, τὸ γνωρίζω... Τί κρῖμα νὰ γεράξῃ ὁ ἄνθρωπος!... Ἡ ἐπιχειρήσις ὁποῦ μοῦ προτείνεις εἶναι μεγάλη, παρὰ πολὺ μεγάλη καὶ βαρειά... Θέλει νέους, νέχουν καιρὸ νὰ τρέχουν, καὶ ἐγὼ εἶμαι μὲ τὰ δυὸ πόδια μέσα ἔς τὸν τάφο... Καὶ τὰ Γιάννινα;... ποῖος θὰ πάρῃ τὰ Γιάννινα;... Ἐφαγα τὴν ζωὴ μου καὶ ἔχασα καὶ τὴν ψυχὴ μου διὰ νὰ τὰ κερδίσω, καὶ τώρα νὰ τὰ δώσω;... Δύσκολο! δύσκολο! φοβοῦμαι μὴ σηκωθῇ ἡ γρηᾷ Χάμκω ἀπὸ τὸ μνημὲα τῆς καὶ μὲ φάει... Ὡς τόσο σοῦ τάξω νὰ σκεφθῶ καὶ σ' εὐχαριστῶ, παιδί μου, σὲ εὐχαριστῶ χίλιας φορὰς διὰ τὴ καλὴ σου προαίρεση... Χαίρετά μου ἀκριβὰ τὸ στρατηγὸ καὶ εἰπέ του νὰ μὲ ἀγαπᾷ καὶ νὰ μὴ λησμονῇ τὸ γέρον τὸν Ἀλήπασα...»

Ὁ Νάπιερ ἐνόησεν ὅτι ὁ παμπόνηρος Ἀλβανὸς εἶχε μὲν κατὰ νοῦν νὰ ἐκμεταλλευσθῇ τὸ ἑλληνικὸν στοιχεῖον, ἀλλὰ δὲν ἤθελεν ἀκόμη νὰ ἐκμυστηρευθῇ τὸ σχέδιόν του. Ἡ παράτασις τῆς ἐν Ἰωαννίνοις διαμονῆς του ἀπέβαινε πλέον περιττὴ, καὶ ἐξήγησε παρὰ τοῦ Ἀλῆ τὴν ἄδειαν νὰ ἐπανέλθῃ εἰς Κέρκυραν. Ὁ Βεζύρης ἔδειξε μεγάλην λύπην ἐπὶ τῇ ἀναχωρήσει τοῦ Νάπιερ, τὸν ἐφόρτωσε δῶρα πολυτίμα καὶ ἔδωκεν εἰς αὐτὸν λαμπρὰν συνοδίαν.

Μετὰ πολλοὺ ἐνδιαφέροντος ἠκροάσθη ὁ Μαιτλάνδος τῶν ζωηρῶν διηγήσεων τοῦ ὑπασιπτοῦ του, ἀλλὰ δὲν ἐπίστευσε διόλου εἰς ὅσα ἤκουσε περὶ φιλικῶν καὶ περὶ ἐπικειμένων Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως. Ὁ Μαιτλάνδος, φύσει βίαιος καὶ τυραννικὸς (διὸ καὶ ἐπωνομάζετο βασιλεὺς Θωμᾶς King Tom), μόλις πρὸ μικροῦ εἶχε δεσμεύσει διὰ χρυσῶν ἀλύσεων τὸν νοῦν καὶ τὰς χεῖρας τοῦ Ἰονίου λαοῦ διὰ τοῦ συντάγματος τῶν 1817, καὶ δὲν ἠρέσκετο βεβαίως ἀκούων τοῦ Νάπιερ τὰς προφητείας ὅχι μόνον διότι ἐμίσει ἐγκαρδίως τὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ διότι πᾶς νεωτερισμὸς ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἐδύνατο νὰ διαπαράξῃ τὴν πνιγερὰν νηνεμίαν ἣτις ἀπὸ τῆς συνομολογήσεως τῶν συνθηκῶν τοῦ 1815 ἐπεκράτει ἐν Εὐρώπῃ, καὶ ὑπὲρ τῆς διατηρήσεως τῆς ὁποίας ὡς φανατικὸς ὑπηρέτης τῆς Ἱερᾶς Συμμαχίας ἔπρεπε νὰ ἐργάζεται.

Ὁ δὲ Νάπιερ, πεισθεὶς ὅτι περιττὴ ἀπέβαινε πᾶσα μετὰ τοῦ Μαιτλάνδου ἐπὶ τοῦ προκειμένου συζήτησις, συνέταξεν ὑπόμνημα πρὸς τὴν Κυβέρνησιν του, ἐνθα ἐξέθετε λεπτομερῶς τὰ κατὰ τὴν ἐν Ἰωαννίνοις διαμονὴν του, προανήγγελλε δὲ μετὰ παρηρησίας τὴν προσεχῇ ἐξέγερσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ γένους καὶ προέτρεπε τὸ Ἀγγλικὸν ὑπουργεῖον νὰ κηρυχθῇ ὑπὲρ τῆς ἐπαναστάσεως ἅμα τῇ ἐκρήξει αὐτῆς, νὰ τὴν ὑποστηρίξῃ ἀ-

προκαλύπτως καὶ νὰ ἐργασθῇ περιπαθῶς ὑπὲρ τῆς ἀποκαταστάσεως φυλῆς μεγάλης προσενηγούσης εἰς τὴν ἀνθρωπότητα ὑπηρεσίας, ἀξίας δὲ νὰ καθέξῃ ἐν τῇ χορείᾳ τῶν Εὐρωπαϊκῶν ἐθνῶν θέσιν, περιβλεπτον καὶ μόνης ἱκανῆς νὰ ἐξευγενίσῃ τὴν ἐκβαρβαρωθεῖσαν Ἀνατολὴν.

Τὸ ὑπόμνημα τοῦτο ἐνεχείρησεν ὁ Νάπιερ εἰς τὸν Μαιτλάνδον καὶ τὸν παρεκάλεσε νὰ τὸ ἀπευθῇ εἰς τὸν ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν ὑπουργόν. Ἀλλ' ὁ Μαιτλάνδος, ἀναγνώσας τὸ ἔγγραφο οὐ μόνον δὲν ἠθέλησε νὰ τὸ ἀποστείλῃ, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐπέστεψεν εἰς τὸν Νάπιερ ἰσχυριζόμενος ὅτι αἱ ιδέαι του θὰ διήγειρον τὸν γέλωτα τῶν ἄγγλων πολιτευομένων, καὶ θὰ τὸν ἐχαρακτήριζον, ἐπὶ καιρίᾳ βλάβῃ τῆς ὑπολήψεώς του, ὡς θερμοκέφαλον φαντασιολόγον.

Ὁ Νάπιερ, παρалаβὼν τότε τὸ ὑπόμνημα δι' ἄλλης ὁδοῦ τὸ ἀπέστειλεν εἰς τὴν Κυβέρνησιν του, μετὰ δὲ τὴν ἐναρξίν τοῦ Ἰεροῦ Ἀγῶνος τὸ προφητικὸν ἐκείνο ἔγγραφο ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὴν σύστασιν τοῦ πρώτου φιλελληνικοῦ Κομητάτου, μέλος τοῦ ὁποῖου ὑπῆρξε (τίς ἤθελε τὸ πιστεύσει;) καὶ ὁ Παλμερστών. Ἐν τούτοις ὁ Κάρολος Νάπιερ εἶχε διορισθῇ τοποτηρητὴς εἰς Κεφαλληνίαν, ἐνθα ἐπεσκέσθη αὐτὸν ὁ Βύρων, πορευόμενος εἰς Μεσολλόγιον. Ἐνθὺ δὲ ἐτοίμαζετο ν' ἀκολουθήσῃ τὸν δαίμονιον ἄνδρα, διατάχθη ν' ἀναλάβῃ τὴν διεύθυνσιν τοῦ κατὰ τῆς Αὐτοκρατορίας τοῦ Σιάμ πολέμου, ἐνθα καὶ ἀνεδείχθη μέγας. Καίτοι δὲ διαμένων ἐν ταῖς ἀπωτάταις ἐκείναις χώραις, ἐμερίμνα πάντοτε περὶ τῆς Ἑλλάδος καὶ διετήρει τακτικὴν ἀλληλογραφίαν μετὰ τῶν ἐν Ἑπτανήσῃ πολλῶν φίλων του. Μεταξὺ τούτων πρωτίστην κατεῖχε θέσιν ὁ ἀείμνηστος Μιχαὴλ ὁ Σικελιανός, ὅστις ἔχων κατὰ νοῦν νὰ συγγράψῃ ἱστορίαν τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως, ἣν εἶχεν ὑπηρετήσῃ μετ' αὐταπαργήσεως καὶ κατ' ἐξῆς ἀπαρμύλλου, ἐξητήσατο παρὰ τοῦ Νάπιερ καὶ ἔλαβε λεπτομερῆ διήγησιν τῶν μετὰ τοῦ Ἀλήπασα συνεντεύξεών του, ἐγὼ δὲ ἀνέγνωσα ἐπανειλημμένως τὸ πολυτίμον ἔγγραφο καὶ τὸ ἀπέδωκα χωρὶς νὰ τὸ ἀντιγράψω.

Ἀποθανόντος τοῦ Σικελιανοῦ δὲν ἀνευρέθη πλέον τὸ χειρόγραφο· ἀλλὰ περὶ τῆς ἀληθείας τῶν γεγονότων ἅτινα ἐκ μνήμης ἐξέθηκα ἐν τῇ παρούσῃ διατριβῇ, ἐπικαλοῦμαι τὴν μαρτυρίαν τοῦ ἀδελφικοῦ φίλου μου Ἰωάννου Σικελιανοῦ, ἀνεψιοῦ τοῦ μακαρίτου Μιχαὴλ καὶ καθηγητοῦ τοῦ ἐν Λευκάδι γυμνασίου, ὅστις ἔλαβεν ἀπὸ χεῖρας τὴν ἐκθεσιν τοῦ Νάπιερ καὶ διατελεῖ ἐν πλήρει γνώσει τοῦ ἱστορικοῦ ἐπισποδίου ὑπὲρ δημοσιεύω σήμερον πρὸς διαφώτισιν ἐποχῆς, ἐξ ἧς ἐγεννήθη ἡ Ἑλληνικὴ νεοκρανία.

Οὐδὲ τοῦτο μόνον ἀπολέσθη ἐκ τῶν βαρυτίμων ἐγγράφων τοῦ Σικελιανοῦ. Ἀπολέσθη καὶ ἡ ἀλληλογραφία ἣτις ἔτρεξε μετὰ τῶν Σου-

λιωτῶν καὶ αὐτοῦ, ἐνεργοῦντος κατ' ἐντολὴν τῶν προϋσταμένων τῆς Φιλικῆς ἐταιρίας, ἐξ ἧς προέκυπτε πόσον ἐμόχθησε νὰ πείσῃ τοὺς γενναίους ἐκείνους πολεμιστὰς ὅτι ἡ παράτασις τῆς πολιορκίας τοῦ Ἀλῆ ἦτο σωτηρία τῆς ἐπαναστάσεως, καὶ ὅτι ὑπείκοντες εἰς τὴν θέλησιν τῆς πατρίδος καὶ λησμονοῦντες τὸ ἄσβεστον κατὰ τοῦ Τεπελενλῆ μίσος τῶν ἔπρεπε νὰ πολεμήσωσιν ὑπὲρ αὐτοῦ μεθ' ὅσης ἐδύναντο περισσοτέρως γενναϊότητος, μέχρις οὗ συνταχθῶσιν αἱ δυνάμεις τοῦ ἔθνους καὶ ῥιζοβολήσῃ εἰς τὰς καρδίας τῶν ἐπαναστατῶν τὸ πολεμικὸν φρόνημα.

Κατ' ἀρχὰς οἱ Σουλιῶται, διὰ τῶν πληρεξουσίων αὐτῶν Μάρκου Μπότζαρη καὶ, ἂν ἡ μνήμη δὲν μὲ ἀπατᾷ, Ζέρβα καὶ Δαγγλῆ, δὲν ἔστεργον κατ' οὐδένα τρόπον νὰ μολύνωσι τὰ ξίφη μαχόμενοι ὑπὲρ τοῦ αἰμοχαροῦς δημίου τῶν ἀλλ' ὁ Σικελιανός, διὰ τῶν μελιρρύτων καὶ πατριωτικωτάτων λόγων του, κατάρθωσεν ἐπὶ τέλους νὰ ἐπιβάλλῃ εἰς αὐτοὺς τὴν ὑπερανθρώπινον ἐκείνην θυσίαν.

Ὅλοι τότε μικροὶ καὶ μεγάλοι, ὅλοι προθύμως ἐθυσίαζον ὑπὲρ τοῦ ἐθνικοῦ συμφέροντος καὶ φιλαυτίαν καὶ πάθη, μόνον ἀποβλέποντες εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς πατρίδος. Ὅλοι εἰργάζοντο, ὅλοι ἐμόχθουν, ὅλοι ἔπασχον εὐχαρίστως χωρὶς ν' ἀποβλέπωσιν εἰς ἀμοιβάς, χωρὶς νὰ ἐγείρῳσιν ἀξιώσεις ἐρειδόμενας εἰς πατρογονικά κατωρθώματα. . .

Ἀλλὰ τώρα;

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΒΑΛΑΒΡΙΤΗΣ.

Ο ΔΥΣΜΟΡΦΟΣ

[Ἐκ τοῦ ἀγγλικοῦ, ὑπὸ * K]

Συνέχεια τοῦ 1ου τεύχ. 419

Εἶχον ἀδελφὴν πρεσβυτέραν ἐμοῦ κατὰ τινὰ ἔτη ὀνομάζετο Ἰούδην. Κατὰ τὰς ἐν τοῖς νοσοκομείοις διατριβάς μου, κατὰ τοὺς ἀγῶνάς μου ἐναντίον τῶν πρώτων δυσχερειῶν τοῦ σταδίου μου ἡ Ἰούδην δὲν εἶχε καταλίπει τὴν μικρὰν πόλιν τῆς Καρστώνης. Ἦναγκασμένη ν' ἀτενίζῃ ἀείποτε τὸν αὐτὸν ὀρίζοντα, κατεπεΐσθη ἐπὶ τέλους, ὅτι οὐδὲν ὑφίστατο πέραν τῆς γενεθλίου αὐτῆς πόλεως.

Ἰπῆρχον ἐν Καρστόνῃ, ὡς ἐν γένει ἐν πάσῃ μικρᾷ πόλει, κάτοικοι βασιζόμενοι τὴν φιλαυτίαν αὐτῶν ἐν τῇ σπουδαιότητι καὶ ἐν τοῖς ἀξιώμασι τῆς ἐνδόξου οἰκογενείας, τῆς ὁποίας ἦσαν οὕτως εἰπεῖν ὑποτελεῖς. Πᾶσα πρᾶξις καὶ πᾶν σημεῖον τῶν οἰκοδεσποτῶν τοῦ Βρανδῶνος, πᾶσα μεταβολὴ ἐπιστάτου, θεράποντος ἢ κηπουροῦ ἐν τῷ πύργῳ, πᾶσα νέα στολή, εἴτε τῆς μαρκησίας μεταβινοῦσης εἰς τὴν ἐκκλησίαν, εἴτε τῶν θαλαμηπόλων ἐρχομένων εἰς τὴν πόλιν νὰ φλυαρήσωσιν, αἱ ἀσχολίαι αὐτῶν, ἡ ὑγεία, αἱ συμπάθειαι καὶ αἱ ἀντιπάθειαι ἀπετέλουν τὸ μόνον τῶν συνδιαλέξεων αὐτῶν ἀντικείμενον, τὴν ἡμέραν ἐν τῷ περιπάτῳ, τὴν δὲ ἐσπέραν ἐν ταῖς οἰκογενειακαῖς συναναστροφαῖς.

— Πῶς ἐφαίνετο ἡ μαρκησία; — Πότε θὰ ἐπανέλθῃ ὁ μιλῶρδος ἐκ Λονδίνου; — Πῶς ἐκοιμήθη ὁ μικρὸς κόμης; κ. τ. λ.

Λουδοβίκος ὁ δέκατος τέταρτος ἐν τῷ κολοφῶνι τοῦ μεγαλείου καὶ τῆς φήμης του δὲν ἦτο τὸ ἀντικείμενον τῶς αὐτῆς προσοχῆς καὶ σεβασμοῦ τῶν ἐν Βερσαλλίᾳ αὐλικῶν του, ὅπως ἡ οἰκογένεια Βρανδῶνος ἐν Καρστόνῃ.

Πλανῶνται μεγάλως οἱ πιστεύοντες, ὅτι ὁ ἄνθρωπος τείνει φύσει πρὸς τὴν ἀγάπην τοῦ ἀνεξαρτήτου βίου. Τοῦτο εἶναι ὁ κληρὸς σπανίων τινῶν πνευμάτων. Ὁ θαυμασμός τῶν ἀνωτέρων, ἡ κολακεία, ἡ ταπεινότης καὶ ὁ ἐξουτελισμὸς ἐνώπιον τῶν πλουσίων καὶ τῶν ἰσχυρῶν τοῦ κόσμου τούτου εἶναι οὐ μόνον ἡ εἰσκαρμένη, ἀλλ' ἀκόμη καὶ ἡ κλίσις τῆς μεγάλης πλειονοψηφίας.

Πᾶσα πρᾶξις τοῦ μαρκησίου καὶ τῆς μαρκησίας ἦτο βέβαιον, ὅτι ἤθελε τύχει τῆς γενικῆς ἐπιδοκιμασίας ἐν Καρστόνῃ. Τοῦτ' αὐτὸ συνέβαινε ἐν γένει καὶ διὰ τὸν ἐπιστάτην κ. Banks, ἢ τὴν κυρίαν Newcome, πρόσωπα σπουδαίου τοῦ καὶ ἐπιρροῆς ἐν τῇ οἰκίᾳ σφαίρᾳ. Ἀλλὰ δὲν συνέβαινε τὸ αὐτὸ καὶ διὰ τὴν κυρίαν Καρτβράιτ. Πᾶσα αὐτῆς πρᾶξις, πᾶς λόγος, βλέμμα, ἐνδυμα ἀπῆρσεν ἐν γένει ἐμισεῖτο ἢ ἐφρονεῖτο. Καὶ τίς ἦτο αὕτη ἐπὶ τέλους; Ἡ χήρα πτωχοῦ ἀξιοματικοῦ! Καὶ διατί ἰδίως αὕτη ἐπροτιμήθη πάσης ἄλλης ἐν τῇ ὑψηλῇ θέσει, ἣν κατεῖχε σήμερον; — Νὰ γευματίῃ εἰς τὴν τράπεζαν τῶν κυρίων ἐν τῷ πύργῳ! Νὰ θερμαίνεται εἰς τὸ αὐτὸ πῦρ, νὰ κάθεται ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ μετὰ τῆς μαρκησίας Βρανδῶνος ἀμαξίου! Οὐδεμία ἄγκημος δεσποινὴς τριάκοντα πέντε ἐτῶν τὴν ἡλικίαν ἐν Καρστόνῃ νὰ μὴ θεωρηθῇ πρὸς πλήρωσιν τῆς εὐαρέστου ταύτης θέσεως καταλληλοτέρα τῆς ψυχρᾶς καὶ μεμετρημένης κυρίας Καρτβράιτ, τοῦ μαρμαρίνου τούτου ἀγάλματος!

Οὐδ' ἐπὶ μίαν μόνον στιγμὴν ἐσκέφθησαν ὅτι ἦτο δυνατόν νὰ κοσμηθῇ ἡ κυρία Καρτβράιτ ὑπὸ ἀποκρύφων τινῶν ἀνεκτιμήτου ἀξίας ἰδιωτικῶν, ὧν ἔστερουσαν αὐταί, διότι οὐδὲν ἔβλεπον ἐπέκεινα τοῦ στολισμοῦ καὶ τοῦ συρμού.

Ἄν αὐταὶ ἔζων ἐν τοῖς χρόνοις καθ' οὓς ἐπίστευον εἰς τὴν μαγείαν, ὑπῆρχον βεβαίως ἰσχυροὶ λόγοι, ὅπως ἡ κυρία Καρτβράιτ πυρποληθῇ ὡς μάγισσα. Ἐν δὲ τῇ σημερινῇ καταστάσει τῶν πραγμάτων δὲν ἐστενοχωροῦντο νὰ τὴν κατηγορήσωσι φανερῶς ὡς κόλπα, μηχανορραφίαν ἢ ὡς τρώγουσαν ἐρπετὰ, τὰ μόνον πρὸς ἐπιτυχίαν ἐπιρροῆς γνωστὰ μέσα παρὰ ταῖς γυναιξὶ τῆς Καρστόνης.

— Πράγματι, ἀδελφέ μου, πάντα ταῦτα φαίνονται ἀληθῶς παράδοξα! Καὶ ἐπὶ τέλους, ποτὲ δὲν θέλομεν ἀπαλλαγῇ ἀπὸ αὐτῆν τὴν κυρίαν Καρτβράιτ, μοὶ λέγει ἡμέραν τινὰ ἡ ἀδελφὴ μου

Ἰούδην ἐπανερχομένη ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν. Μανθάνω ὅτι αὕτη θέλει μείνει ἐν τῷ πύργῳ πρὸς περιποίησιν τοῦ μικροῦ μου λόρδου, τοῦ πτωχοῦ καὶ προσφιλοῦς τούτου πλάσματος! Ἦτο ἐκεῖ σήμερον, εἰς τὸ οἶκογενειακὸν θρονίον ἐξ ὀραιοτάτου μέλανος ἐριούχου κεκαλυμμένον πρὸς ἑκοσι πέντε φράγκα τὸ μέτρον βεβαίως, ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ θρονίον τοῦ ἐπιστάτου καὶ τὸ τῶν θεραπόντων ἦσαν κεκαλυμμένα ὑπὸ παρομοίου ὑφάσματος, ἐνῶ ὅλος ὁ κόσμος ἐκλαίει ὁ μιλῶρδος ὡσαύτως ἐθρήνει, ὡσεὶ ἐμελλε νὰ συντριβῇ ἡ καρδία του! Πτωχὲ καὶ ἀγαπητὲ γενναῖε ἄνθρωπε! — ἡ δὲ κυρία Καρτβράιτ εἶχεν ὡσαύτως μέγα πένθος ἐπὶ τοῦ τριακостоῦ καὶ πρώτου αὐτῆς θρονίον. . . Ἀλλὰ σοὶ βεβαίως ὅτι οὐδὲ ἐν δάκρυ ἤλθεν ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν της! Τόσον γαλήνιος, τόσον ψυχρὰ, τόσον νύχταριστήμενη, ὡς νὰ μὴ εἶχε συμβῇ τίποτε. . . Ἀ! δὲν ἔμπορῶ νὰ τὴν ἴδω κατὰ πρόσωπον. Εἶναι τόσον ὑποκριτικὴ καὶ τόσον ὑπουλός, θαυμάσια καὶ κολακεύουσα τὴν πτωχὴν ἐκείνην μαρκησίαν ὑποκλινέστατα καὶ τώρα! . . . ἀλλ' ἐγγυώμαι ὅτι δὲν θὰ ἐπιτύχῃ! Ὁ μιλῶρδος οὐδ' ἐπὶ μίαν στιγμὴν ἐπρόσβλεπεν εἰς αὐτὴν διαρκούσης τῆς λειτουργίας. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι τὴν παρεκάλεσεν ἀκολούθως ν' ἀναβῇ μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν ἀμαξίαν του, ἀλλὰ δίδω τὸν λόγον μου ὅτι ποτὲ δὲν θὰ γείνῃ μαρκησία Βρανδῶνος.

— Καὶ ἰδική μου ἐπίσης, Ἰούδην.

— Ἀ! ἀδελφέ μου, σεῖς οἱ ἄλλοι ἄνδρες τόσον εὐκόλως συλλαμβάνεσθε ἀπὸ τὰς φιλοφρονήσεις! Τὴν γνωρίζω, ἐνθυμήσου τί σοὶ λέγω. Θέλεις παρατηρήσει μίαν ἡμέραν ὅτι ἡ κυρία Καρτβράιτ εἶναι ὅπως διόλου διάφορος παρ' ὅτι ὑπεθέσατε σὺ καὶ ἡ πτωχὴ ἐκείνη καὶ ἀγαπητὴ μαρκησία.

Οὐδὲν ἀπεκρίθην. Πολλάκις εἶχον ἐκπλαγῇ ὑπὸ τοῦ διορατικοῦ πνεύματος τῆς ἀδελφῆς μου καὶ εἶχον στενοχωρηθῇ ὀλίγον. Ἀπεφάσισα λοιπὸν νὰ ἐπαγρυπνῶ ἐπὶ τῆς κυρίας Καρτβράιτ. Ὡς ἰατρὸς τοῦ μικροῦ μαρκησίου εἶχον συχνὰς ἀφορμὰς πρὸς τοῦτο, ἀς δὲν ἤθελον ἀφήσει νὰ μὲ διαφύγωσιν.

Ἐπεσκεπτόμην τὸ παιδίον ἅπαξ πολλάκις δὲ καὶ δις τῆς ἡμέρας ἀλλ' οὐδέποτε εὗρον ἐλλιπῇ τὴν κυρίαν Καρτβράιτ. Δι' ἐν μόνον ἡδυνάτῃ τις νὰ τὴν μεμφθῇ: δι' ἔλλειψιν εὐθυμίας καὶ ἰλαρότητας. Ἦτο ἀληθῶς πολὺ γαλήνιος, πολὺ σοβαρὰ, πολὺ μελαγχολικὴ, ἀνίκανος νὰ χρησιμεύσῃ ὡς σύντροφος ἐνὶ παιδίῳ. Ἐν τούτοις οὐδενὸς ἐστέρει αὐτοῦ, οὔτε φροντίδων, οὔτε τρυφερότητος. Ἡ ὑπὲρ τῆς ὑγείας του μέριμνά της ἦτο ἀκατάπαυστος καὶ παρετήρησα ἀμέσως ὅτι ἀποφεύγουσα ἐπιμελῶς τὰς ἐπικινδύνους συγκινήσεις, ἀνέπτυσε βαθμὴν τὸ πνεῦμά του. Ὡς δὲ γίγινε, ἢ ὀρθότερον εἰπεῖν, ἔφερε τὸ δυστυχὲς μὴ χρόν εἰς τοὺς θαυμασίους κήπους τοῦ πύργου, δι-

δάσκουσα αὐτὸ ν' ἀναγνωρίζῃ τὰ σχήματα καὶ τὰ ὀνόματα τῶν ὠραιότερων ἀνθέων. Εἶχε πτηνοκομεῖον ἐκ σπανίων πτηνῶν, τὸ ὁποῖον ἔτρεφε καὶ ἐπεμελεῖτο. Τὰ δὲ δωμάτια αὐτοῦ ἐπληροῦντο κατὰ διαδοχὴν ἐξ ἀντικειμένων ἐνδιαφερόντων καὶ πολυτίμων.

Ἄν ἡδυνάμην νὰ ὑποπτευθῶ, ὅτι ἡ κυρία Καρτβράιτ εἶχε σπουδάσει τὸν Ἀριστοτέλη, ἢ θελον ὑποθέσει ὅτι ἡ φιλοσοφία του τῇ εἶχε διδάξει ν' ἀπομακρύνῃ ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ μαθητοῦ της πάντα κοινὸν ἢ μέτριον τύπον. Τὰ σχεδιογραφήματα καὶ αἱ χαλκογραφίαι, αἵτινες ἐκόσμουσαν τὸν θάλαμόν του, ἦσαν ἔργα τῶν πρώτων καλλιτεχνῶν. Εἶχε βιβλία καλλιστός ἐκδόσεως: οἱ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν αὐτοῦ θεράποντες εἶχόν τι ἀνώτερον τῆς ἀνατροφῆς αὐτῶν. Οὐδεμία λεπτομέρεια, ὅσον μικρὰ, ὅσον ἀσημαντος καὶ ἀνεφαίνετο, παρημελεῖτο ὑπὸ τῆς κυρίας Καρτβράιτ, ἂν διὰ ταύτης ἐπίστευσεν, ὅτι ἡδύνατο ν' ἀναπτυχθῇ ἡ φυσικὴ ρώμη, νὰ προαχθῇ ἡ διάνοια ἢ νὰ σχηματισθῇ ἡ καλαισθησία καὶ αἱ ἔξεις τοῦ μαθητοῦ, ὃν ἐνεπιστεύθησαν εἰς τὰς φροντίδας της.

Ὁφείλω νὰ ὁμολογήσω, ὅτι ὁ μαρκησὶς οὐδενὸς ἐφείδετο τοῦ δυνάμενον νὰ παράσχῃ αὐτῇ τὰ μέτρα πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν εκπαιδευτικῶν σχεδίων της. Ὅσον τὸ κατ' ἐμὲ, ἐλυπούμην ἐπὶ ταῖς προσπάθειαις ταύταις, πεπεισμένος ὅτι ἦτο ἀδύνατον νὰ παραταθῇ ἡ ζωὴ τῆς βασανισμένης ταύτης ὑπάρξεως.

Ἡ Ἰούδην ἐπέμενε ἀποδίδουσα τὰς ὑπὸ τῆς κυρίας Καρτβράιτ παρεχομένας φροντίδας εἰς τὸν υἱὸν εἰς τὴν ἐπιθυμίαν τῆς εὐχαριστήσεως τοῦ πατρός. Ἐν τούτοις ταχέως ἐμελλον νὰ ἐξαλειφθῶσιν οἱ φόβοι αὐτῆς μὴ ἴδῃ τὸν μαρκησίον θύμα τῶν τεχνασμάτων τούτων, καὶ τῶντι, δὲν ἐβραδύναμεν νὰ μάθωμεν τὸ προσεχὲς συνοικεσίον τοῦ μαρκησίου Βρανδῶνος.

Ὁ μαρκησὶς, μέγας κληρονομικὸς γαιοκτήμων, εὐγενεστάτην ἔχων καταγωγὴν καὶ ἄπειρα εἰσοδήματα, εἶχε καταστῇ ὑποψήφιος πρώτης τάξεως ἐν τῷ μεγάλῳ ἐμπορείῳ τοῦ γάμου. Αὐτὸς ὅστις, πρὸ τῆς συζεύξεως αὐτοῦ μετὰ τῆς δεσποινίδος Κιοχάμ, οὐδεμίαν ἐκέκτητο πύργον, ἐπρώτευσεν ἡδὲ ἕνεκα τῆς κολοσσείας προικῆς τῆς πρώτης συζύγου του. Καὶ λέγω τοῦτο, διότι ὁ μικρὸς δὲσμορφος ἐθεωρεῖτο ὡς ἀπλὸν μηδενικὸν ἐν τοῖς χρηματιστικαῖς ὑπολογισμοῖς. Πάντες ἐφρόνουν ὅτι ἐλαχίστας εἶχε ζωῆς ἐλπίδας, συνεπῶς ὁ μαρκησὶς ἠριθμεῖτο μετὰ τῶν πλουσιωτάτων ἀνδρῶν τῆς Ἀγγλίας.

Δις λόγους νὰ τὸ ὁμολογήσω, ἀλλὰ πιστεύω, καὶ ἔχω λόγους πρὸς τοῦτο, πολλὰ οἰκογένεια, καὶ πρὸ τοῦ θανάτου τῆς πρώτης μαρκησίας Βρανδῶνος, εἶχον ἤδη ποιήσει διαβήματα πρὸς ἐπιτυχίαν τῆς ἐπιφθόρου προτιμήσεως εἰς τὴν θέσιν αὐτῆς, ὃ δὲ μαρκησὶς, πρὶν ἢ ἐπανεισέλ-

θη και πάλιν εις τὸν κόσμον, κατέστη ὁ σκοπὸς πάσης περιποιήσεως καὶ κολακείας, εἰς ἃς μόλις ἠδύνατο ν' ἀντιστῇ κεφαλὴ ἰσχυροτέρα τῆς ἰδικῆς του. Πολλὰ συμβαίνει συναγωνίστριαι κατέβησαν εἰς τὸν ἀγῶνα· ἀλλ' ἐπὶ τέλους ἡ θυγάτηρ τοῦ δουκὸς Φιτζρουά ἤρατο τὴν νίκην! ἡ λαὶδὴ Ἰσαβέλλα Σαρλεμόν.

Ἐμάθοντες ἀμέσως ὅτι ἐθεωρεῖτο ὡς ἡ χαριστάτη τῶν γυναικῶν τοῦ Λονδίνου καὶ ὅτι ἀνῆκεν εἰς μίαν τῶν εὐγενεστέρων καὶ τῶν μάλιστα καλῶς ἀνατετραμμένων οἰκογενειῶν τοιοῦτοτρόπως προπαρεσκευάσθημεν ἐξ ἀμίλλης νὰ θαυμάσωμεν καὶ νὰ κολακεύσωμεν αὐτήν. Ἀπαντες ὑψωνόμενον τὸν μαρκήσιον, ὅτι δὲν εἶχε διαψεύσει τὰς κοινὰς προσδοκίας, προσηκόντως νυμφευόμενος καὶ οὐχὶ ἐκλέγων—ὡς ὑπῆρξε φρόδος ἐπὶ τινὰς στιγμὰς—τὴν ἀπεχθὴ ἐκείνην κυρίαν Καρτθράϊτ.

Ὁ γάμος ἐγένετο περὶ τὰ τέλη τοῦ Ἀπριλίου, ἀκριβῶς δέκα ὀκτὼ μῆνας μετὰ τὸν θάνατον τῆς πρώτης μαρκησίας. Τὸν δὲ Ἰούλιον διεδόθη ἐν Καρστόνῃ ὅτι ἐμελλε νὰ ἀφίχθῃ τὸ νέον ζεύγος. Καὶ τῶντι ἀφίκετο περὶ τὰ μέσα τοῦ Σεπτεμβρίου.

Ἡ μεγάλη ὁδὸς τοῦ Λονδίνου διέρχεται διὰ τῆς Καρστόνης, ἐνθυμούμαι δὲ μεγάλα τέθριππα ζεύγη ἀνερχόμενα διὰ τῆς ὁδοῦ καὶ εἰσερχόμενα εἰς τὸν πύργον διὰ τῶν μεγάλων αὐτοῦ κλιδῶν. Ἐνθυμούμαι τὸν λευκόφαιον πῖλον τῆς νέας λαίδης Βρανδῶνος κεκοσμημένον ὑπὸ λευκῶν πτερῶν, τὴν εὐτυχὴ φυσιογνωμίαν τοῦ μαρκησίου, τοὺς μεγαλοπρεπεῖς ταχυδρομικοὺς δίσκους τῶν εὐγενῶν καὶ τῶν συνοδευουσῶν αὐτοὺς κυριῶν, καὶ τὴν μακρὰν σειρὰν τῶν ὑπηρετῶν καὶ τῶν θεραπόντων.

Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης οἱ γηραιοὶ τοῖχοι τοῦ πύργου ἀντήχησαν ὑπὸ θορύβου ἀσυνήθους αὐτοῖς ἀπὸ μακροῦ ἥδη χρόνου. Παντοῦ διασκαδάζεις, ἔριπποι περίπατοι, κηνύγια, ἀγῶνες ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ διαρκούσης τῆς ἡμέρας· χοροὶ, μουσικαὶ συμφωνίαι, δεῖπνα.

Οἱ ἀρχαῖοι ὑπηρεταὶ δὲν ἤρχοντο πλέον εἰς τὴν πόλιν, οἱ δὲ κάτοικοι τῆς Καρστόνης, ἐθισθέντες εἰς σεμνότερον ἐν τῷ πύργῳ βίον, ἠγνόουν ἂν ὄφειλον νὰ σκανδαλισθῶσιν ἢ νὰ εὐχαριστήθωσιν ἐπὶ τῇ νέᾳ τάξει τῶν πραγμάτων. Οἱ δρόμοι ἡμῶν ἦσαν διενεκῶς σχεδὸν θορυβώδεις· ποτὲ μὲν ἐνεκα τῶν βαρέως ἐλαυνουσῶν ἀμαξῶν, ποτὲ δ' ἐνεκα τῶν ἀφηνιαζόντων ἵππων εἶχομεν ἀκατάπυστον κίνησιν ἐρχομένων καὶ ἀναχωρούντων εὐγενῶν μετὰ τῶν συζύγων των καὶ τῶν ἐν μεγαλοπρεπεῖ στολῇ ὑπηρετῶν των.

Αἱ ἑορταὶ ἐν τῷ πύργῳ οὐδέποτε διεκόπτοντο· ἦτο ἀληθὲς στρόβιλος διαδεχθεὶς τὴν ἡρεμον ζῶν, ἐν ᾗ ἀπὸ μακροῦ χρόνου ἤμεθα συνεισισμένοι ἐν Καρστόνῃ.

Τὴν ἐπομένην τῆς ἀφίξεως αὐτῆς κυριακῇ ἡ

νέα ἡμῶν οἰκοδόσποινα παρουσιάσθη τὸ πρῶτον ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. Τὰ πρὸς εἰκοσι πέντε φράγκα τὸ μέτρον μέλανα καλύμματα εἶχον ἥδη ἀφαιρεθῇ, τὸ δὲ οἰκογενειακὸν θρόνον εἶχε καλυφθῇ ἐκ νέου ὑπὸ βυσσινεοβαφούς βελούδου. Ἡ μαρκησία κάλλιστα, κατὰ τὸν τελευταῖον συρμὸν ἐν δεδομένη, φέρουσα πῖλον κεκοσμημένον δι' ὑψηλῶν πτερῶν, ἐκαθέσθη πλησίον τοῦ συζύγου της, ὅστις ἐφαίνετο συναρπαζόμενος ὑπὸ τῶν βλεμμάτων αὐτῆς καὶ τῶν κινήματων. Ὅποια καταπληκτικὴ ἀντίθεσις πρὸς ἐκείνην, τῆς ὁποίας κατεῖχον ἥδη τὴν θέσιν! Οἱ βόστρυχοι αὐτῆς ἦσαν φαιοὶ, ἐκτάκτως ἀφρονοὶ, οἱ ὀφθαλμοὶ μέλανες καὶ διαπεραστικοί, τὸ χρῶμα τοῦ προσώπου της θαυμασίως δροσερὸν, ἡ εἰς εὐθείαν καὶ ἀμεμπτοῦ κατὰ τὸν σχηματισμὸν, τὰ χεῖλη αὐτῆς βαθείως ῥοδοπόρφυρα, οἱ ὀδόντες λευκώτατοι, τὸ ἀνάστημα ὑψηλὸν καὶ μεγαλοπρεπές· ἐκέκτητο ἐν γένει ἐν ὅλῃ αὐτῆς τῇ προσωπικότητι ἀξιοπρέπειαν καὶ θέλητρον, καθιστῶντα αὐτὴν ἐν τῶν ὠραιότερων τοῦ κόσμου πλασμάτων, ἐξ ὧν ποτὲ εἶδον.

Μετὰ τὴν λειτουργίαν, ὁ μαρκήσιος, ἐνθουσιῶν καὶ θριαμβευτικῶς, ὠδήγησεν αὐτὴν διὰ τῆς χειρὸς μέχρι τῶν προπυλαίων τῆς ἐκκλησίας, ὅπου οἱ κάτοικοι τῆς Καρστόνης συνηντῶντο κατὰ πᾶσαν κυριακὴν ὅπως συνδιαλεχθῶσιν ἐπὶ τινὰς στιγμὰς, παρουσίασεν αὐτὴν ἐνώπιον ὅλων ἐν μεγάλῃ πομπῇ, ἐνῶ τὸ μεγαλοπρεπὲς αὐτοῦ τέθριππον ὄχημα μετὰ τῶν κορυφῶν ἀμαξηλατῶν ἀνέμενε αὐτοὺς νὰ τοὺς ὀδηγήσωσιν εἰς τὸν πύργον. Ἡ μαρκησία ἠξίωσε ν' ἀποδεχθῇ ἐπιχαρίτως τὰς ἀποδιδόμενας αὐτῇ τιμὰς, προσρήσεις τοσοῦτον ταπεινάς, ὑποκλίσεις τοσοῦτον εὐτελεῖς, ὥστε ἀληθῶς καθίσταντο γελοῖαι. Ἡ καλλονὴ ὑπερβίδια, συγκαταβαίνουσα ν' ἀπευθύνῃ εἰς ἕκαστον κολακευτικούς τινὰς καὶ χαρίζοντες λόγους. Κατ' ἐμαυτὸν εὕρισκον αὐτοὺς λίαν γλυκεῖς, ἀλλ' ὡς φαίνεται, εἶχον ἄδικον, διότι ὅλος ὁ κόσμος ἦτο μαγευμένος. Ἐν τέταρτον μόλις ὥρας ματαίων φιλοφρονήσεων, ἡνωμένων μετὰ θαυμασίας κορυφότητος καὶ μεσιδίωντων βλεμμάτων, κατάρθωσε νὰ κερδίσῃ ὑπὲρ αὐτῆς τὴν κοινὴν γνώμην καὶ νὰ κατακτήσῃ τὰς καρδίας πολὺ περισσότερον ἀπὸ τὰ ἔτη τῶν εὐεργεσιῶν καὶ τῶν ἐλεημοσυνῶν τῆς μακαρίτιδος μαρκησίας Βρανδῶνος.

Ἡ θεότης διῆλθε μετὰξὺ ἡμῶν ἕνα μόνον μῆνα. Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν αὐτῆς τὰ πάντα ἐν Καρστόνῃ ἐπανῆλθον καὶ πάλιν εἰς τὴν γαλήνην, ἡμεῖς δὲ οὐδεμίαν εἶχομεν πλέον ἄλλην διασκέδασιν ἢ τὸ πιζέτον ἡμῶν κατὰ τὰς ἐσπέρας καὶ τὰς περὶ τῆς υγείας τοῦ μικροῦ λόρδου φλυαρίας.

Ἡ νέα σύζυγος εἶχε ἐπιδαψιλεύσει εἰς αὐτὸν πᾶσαν περιποίησιν καὶ τρυφερότητα, ὅφ' ἦς πάντες οἱ παρεστῶτες, ἰδίως δὲ ὁ σύζυγος, ἤσθαν-

θησαν ἑαυτοὺς συγκινημένους. Γονυπετὴς πλησίον τοῦ ἀνακλίντρου, ὅπου τὸ πτωχὸν πλάσμα ἀνέπαυε τὴν κεκλιμένην αὐτοῦ κεφαλὴν, ἡσπασθῇ τὰς ὠχρὰς αὐτοῦ παρειάς, ἐφ' ὧν εἶχον καταπέσει τινὰ δάκρυα.

— Προσφιλὲς καὶ συμπαθὲς τέκνον! Πρέπει νὰ μὲ ἀγαπᾷς πολὺ, ἰδὲ... εἶμαι ἡ μαμά σου.

— Ὅχι, ἀπεκρίθη τὸ παιδίον μετὰ φωνῆς συγκινημένης, καὶ οἱ μεγάλοι καὶ μαῦροι αὐτοῦ ὀφθαλμοὶ ἐπληρώθησαν δακρύων, ὅχι, δὲν εἶσθε μαμά, μὴ λέγετε τοῦτο. Ἐκείνη ἦτο μικρὰ καὶ ὠχρὰ, καὶ τόσον γλυκεῖα!... καὶ σεῖς, σεῖς εἶσθε μεγάλη... μεγάλη καὶ ὠραία κυρία.

— Εὐχαριστῶ, εὐχαριστῶ, ἀγαπητὸν μικρόν μου!... Ὅποια ἀγάπη, ὅποια θελκτικὴ ἐκφρασις! Ἀγαθὴ μου κυρία Καρτθράϊτ, διότι εἶσθε βεβαίως ἡ κυρία Καρτθράϊτ, περὶ ἧς τόσα ἤκουσα, πόσον εἶμαι εὐτυχὴς διότι σᾶς γνωρίζω καὶ δύναμαι ἅμα νὰ σᾶς εὐχαριστήσω διὰ τὰς τρυφεράς φροντίδας, μεθ' ὧν περιβάλλετε τὸ πτωχὸν τοῦτο δυστυχές... φροντίδας, εἰς ἃς ἐλπίζω νὰ ἔχω καὶ ἐγὼ τὸ μέρος μου ἐνόςφω ζῇ... πτωχὸν μικρόν!

— Νομίζω ὅτι πηγαίνει καλλίτερα, ἀγαπητή μου κυρία Καρτθράϊτ, εἶπεν ὁ μιλόρδος.

— Ἐπεθύμουν νὰ τὸ ἐλπίζω, μιλόρδε. Ἐν τούτοις δὲν βλέπω ἐπαισθητὴν βελτίωσιν. Ὑποφέρει ἴσως ὀλιγώτερον τῶρα τελευταῖον, ἀλλ' ἰδοὺ τὸ πᾶν.

— Φεῦ! κυρία Καρτθράϊτ, λυποῦμαι ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ γνώμῃ σας. Ἐπὶ τέλους πρέπει νὰ ἐλπίζωμεν ὅτι θὰ τὸ λυπηθῇ ὁ Θεός!

Εὐτυχῶς τὸ τέκνον δὲν ἤκουσε τὴν συνδιάλεξιν ταύτην.

Αἱ ὑπὸ τῆς μαρκησίας προαγγεληθεῖσαι τρυφεραὶ φροντίδες περιωρίσθησαν σπανιώτατα εἰς σύντομόν τινα ἐπίσκεψιν, διαρκούσης τῆς ὁποίας ὑψοῦς εἶχε τοὺς ὅμους ἐνεκα τῶν λεπτολόγων προπαρασκευῶν τῆς κυρίας Καρτθράϊτ διὰ τὴν ἀνατροφὴν τοῦ μαθητοῦ της. Ἡ ὑψωσις αὕτη τῶν ὤμων ἐφαίνετο λέγουσα: «Ὅποῖος παραλογισμὸς δι' ἐν τοιοῦτον ἐκτρομα!» Ἐν τούτοις μετὰ μεγάλης συγκαταβάσεως προσέφερετο πρὸς τὴν κυρίαν Καρτθράϊτ.

Ἐβλεπον καθ' ἑκάστην τὴν γενναίαν διδάσκαλον συνοδεύουσαν ἐν σιωπῇ διὰ μέσου τῶν δεινδρστοιχιῶν τοῦ κήπου τὸν μικρὸν κόμητα, συρόμενον ἐν τῷ ἀνακλίντρῳ του ὑπὸ τοῦ γηραιοῦ φαίτριχος ὑπηρετοῦ, ἐνῶ ὁ πύργος ἀντήχει ὑπὸ τοῦ θορύβου τῶν γελάτων καὶ τῶν ἀσμάτων.

Μεγάλαι μεταβολαὶ ἐτελέσθησαν τὸ προσεχὲς θέρους. Ἡ μαρκησία ἔτεκεν υἱὸν ἐν Λονδίῳ, τέσσαρας δὲ μῆνας μετὰ τὰ ἐπιλόγια αὐτῆς ἦλθεν εἰς Βρανδῶνα, ὅπως, ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τοῦ βαπτίσματος, παράσχῃ διασκαδάζεις καὶ τελετὰς εἰς

ὅλους τοὺς κατοίκους τῆς πόλεως, μικροὺς καὶ μεγάλους.

Ἐνόμιζον ἀκατάλληλον τὴν μετὰ τοσαύτης ἐπιδείξεως ἑορτὴν τῆς γεννήσεως παιδὸς προωρισμένου εἰς τοσοῦτον μέτριον μέλλον, τῆς μὲν μητρικῆς περιουσίας μηδαμινῆς οὔσης, τῆς δὲ τοῦ πατρὸς ἰσοβίου καθ' ὀλοκληρίαν· οὐδένα ἐν τούτοις κατέστητα κοινωνὸν τῶν σκέψεών μου τούτων. Ἡ κυρία Καρτθράϊτ ὡσαύτως ἐφάνη ἐκπληκτος, ἀκούουσα νὰ λαλῶσι περὶ τῶν σχεδίων ἐκείνων τῆς πολυτελοῦς ὑποδοχῆς. Ἀλλως ἐν τούτοις διὰ τοὺς κατοίκους τῆς Καρστόνης, οἵτινες προσκεκλημένοι ἐν σώματι, εὗρον τὸ πρᾶγμα καθ' ὀλοκληρίαν φυσικόν. Τὸ αὐτὸ δὲ συνέβη, ὑποθέτω, καὶ παρ' αὐτοῖς τοῖς ὑποτελέσει καὶ ἐνοικιασταῖς, κρίνων ἐκ τῶν διαδηλώσεων τῆς χαρᾶς αὐτῶν καὶ τῆς εὐαρεσκείας.

Ἐδόθη μέγα γεῦμα ἐν ὑπαίθρῳ διὰ τοὺς ἐργάτας, ζῦθος κατ' ἀρέσκειαν καὶ χοροὶ ἐπὶ τοῦ χλοάζοντος πεδίου. Τράπεζαι παρετέθησαν ἐν διαφόροις αἰθούσαις τοῦ πύργου διὰ τοὺς γαιοκατόχους τῆς ἀνωτέρας τάξεως, δεῖπνον δὲ παρεσκευάσθη ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ, ἀκολουθούμενον ὑπὸ χοροῦ, χάριν τῶν ἀστών καὶ τῶν εὐγενῶν τῆς πόλεως. Τὸ θαυμάσιον νήπιον—καὶ ὀφείλω νὰ ὁμολογήσω ὅτι οὐδέποτε ἐν τῇ ζωῇ μου εἶδον ὠραιότερον παιδίον—παρουσιάσθη ἐνώπιον ὅλων μετὰ βασιλικῆς σχεδὸν πομπῆς καὶ μεγαλοπρεπειᾶς, ὁ δὲ μαρκήσιος ἐδέχετο συγχαρητήρια ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς ὑποδοχῆς διὰ τὸν υἱὸν του, οὗ τὸ μέλλον ἐφαίνετο τοσαῦτα ὑποσχόμενον. Ἡ λέξις κληρονόμος δὲν ἀπηγγέλθη, ἀλλὰ πάντες ἐφάνιντο ὅτι εἶχον αὐτὴν ἐπὶ τῶν χειλέων, ἐνῶ ἡ μήτηρ παρεδίδοτο ἀκράτητως εἰς τὴν ἀγερωχίαν ἐκείνην, ἣν δοκιμάζει αἰετοπε ματαία γυνή, παρουσιάζουσα τὸν υἱὸν της εἰς τὸν κόσμον ὑπὸ τὴν ιδιότητά ταύτην.

Τὴν βλέπω ἀκόμη ἐν πάσῃ τῇ καλλονῇ αὐτῆς τῇ λαμπρότητι, μὲ τοὺς θαυμασίους φαιούς βοστρύχους της, μὲ τὴν ἐκ λευκοῦ ἀτλαζίου ἐσθῆτα αὐτῆς ἀκτινοβολοῦσαν ἐξ ἀδαμάντων, ἱσταμένην ἐπὶ τῆς εἰσόδου τῆς αἰθούσης, περικυκλωμένην ὅφ' ὅλων τῶν εὐγενῶν ἐκείνων καὶ μεγάλων προσώπων, καὶ ἐγγιρίζουσαν εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς τροφῆς, μετὰ τὴν τελετὴν τοῦ βαπτίσματος, τὸ παιδίον κεκαλυμμένον ὑπὸ κεντημάτων καὶ δαντελλῶν, περιβεβλημένον ἐν πλουσίᾳ σισύρα, μεγαλοπρεπῶς μέχρι τοῦ ἐδάφους καταπιπτούσης.

Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ὁ ἀληθὲς, ὁ μόνος κληρονόμος, πάσχων πολὺ διότι ἐγκατέλιπε τὸν θάλαμόν του, τιμωρηθεὶς ὑπὸ τῆς φύσεως διότι ἐτόλμησεν νὰ τὸν δεῖξωσιν εἰς τὸ δημόσιον, ἦτο ἐξηπλωμένος ἐν τῇ κλίνῃ του, στενάζων, ἔχων τὴν χεῖρα ἐντὸς τῆς χειρὸς τῆς κυρίας Καρτθράϊτ.

— Ω! κυρία Καρτθράϊτ, πόσον εἶμαι θυ-

μωμένος διότι δὲν ἠμπόρεσα νὰ παρευρεθῶ εἰς τὸ ὥραιον τοῦτο βάντισμα! Σὰς παρκαλῶ, εἶπτε νὰ μοὶ φέρωσι τὸν μικρὸν ἀδελφόν μου· ἐπεθύμουν νὰ τὸν ἴδω καὶ ποτὲ δὲν θέλουνσιν.

— Ὅχι, ἀγάπη μου, ὄχι σήμερον.

— Διατί; Εἶναι τόσο νύστιμος!

Παρακάλεσε μετὰ τσαύτης ἐπιμονῆς, ὥστε ὁ μικρὸς λόρδος Λουδοβίκος, περιβεβλημένος, ὡς τὸν εἶδον, ἐξ ἀτλαζίου καὶ δαντέλλας ὠδηγήθη εἰς αὐτόν.

— Ἀφετέ με νὰ τὸν ἐναγκαλισθῶ, τροφός· ποτὲ δὲν με ἀφίνετε νὰ τὸν ἐναγκαλισθῶ.

— Ἀφετέ τον, τροφός, εἶπεν ἀνυπόμονος ὁ λίγον ἡ κυρία Καρτθράιτ. Δὲν βλέπετε ὅτι ὁ λόρδος Σαινζερμαίν ἐπιθυμεῖ νὰ ἐναγκαλισθῇ τὸ παιδίον; Διατί δὲν τὸ ἐπιτρέπετε;

— Δι' ὅλον τὸ χρυσίον τοῦ κόσμου ὄχι, κυρία. Ἀληθῶς ἡ μιλαίδη δὲν ἐπιθυμεῖ νὰ φέρω τὸν λόρδον Λουδοβίκον εἰς τὸν θάλαμον τοῦτον· νομίζει ὅτι εἶναι ἀποτρόπαιον διὰ τὴν υἱεῖαν του. Ὅσον δ' ἀφορᾷ νὰ ἐπιτρέψω νὰ τὸν ἐναγκαλισθῇ, ὑπὸ οὐδεμίαν πρόρρασιν ἤθελον τολμήσαι βεβαίως ν' ἀναλάβω τὴν εὐθύνην, διότι δὲν ἐπιθυμῶ νὰ χάσω τὴν θέσιν μου, κυρία Καρτθράιτ.

Ἡ κυρία Καρτθράιτ ἐτήρει σιγὴν ἀγανακτικῆς. Ἡσθάνετο ἐν τούτοις ὅτι ἐπρεπε ν' ἀποκριθῇ· ἀλλὰ τί; δὲν ἐγνώριζεν.

Εἶχε παραζαλισθῇ καὶ ὁλοκληρίαν.

— Εἶμαι βεβαία, ὅτι παρανοεῖτε τὰς διαταγὰς τῆς κυρίας Βρανδῶνος, εἶπεν ἐπὶ τέλους. Εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ ἐπιθυμῇ ἡ κυρία νὰ ἐνισχύσῃ τὴν συμπάθειαν, τὴν ὁποίαν ὁ λόρδος Σαινζερμαίν δεικνύει πρὸς τὸν ἀδελφόν του.

— ὦ! τοῦτο, κυρία, εἶναι ἀδιόφορον! Δι' οἰονδήποτε καὶ ἂν δεικνύῃ συμπάθειαν ὁ πτωχὸς νέος λόρδος, δὲν θὰ ζήσῃ ἀρκετὰ πολὺν χρόνον, ὥπως τοῦτο ἔχη συνεπείας.

— Κάλλιστα, ἂς ἐξέλθῃ τὸ παιδίον!

— Τὸ παιδίον! ἐπανελάμβανεν ἡ τροφὸς ἐγκαταλείπουσα τὸν θάλαμον. Τὸ παιδίον! Τῇ ἀληθείᾳ, ἡ καίδη Βρανδῶνος ἤθελεν εὐχαριστηθῇ... εὐχαριστηθῇ, ἀληθῶς! Ἐν δυστυχῆς, ἀνάπηρον παιδίον!... Εὐχάριστος συναναστροφὴ διὰ σὰς, ὁπασυρέ μου. Ἀ! τοῦτο δὲν ἠμπορεῖ νὰ διαρκέσῃ πολὺν καιρόν. Ἡθελεν εἶσθαι ἀληθῶς ἐλεημοσύνη ἀπὸ μέρους τοῦ καλοῦ Θεοῦ νὰ τὸν ἀνακαλέσῃ εἰς ἑαυτόν. Δὲν ἠμπορεῖ νὰ διαρκέσῃ πολὺν καιρόν. Εἶναι τοῦλάχιστον παρηγορία.

— Κυρία Καρτθράιτ, εἶπεν ὁ μικρὸς, τί ἤθελσε λοιπὸν νὰ εἴπῃ ἡ τροφὸς τοῦ μικροῦ; Διατί δὲν ἠμπορῶ νὰ ἐναγκαλισθῶ τὸν ἀδελφόν μου; Τὴν ἤκουσα νὰ με ὀνομάζῃ: πτωχὸν νέον λόρδον. ὦ! ναί! γνωρίζω καλῶς, ὅτι εἶμαι πτωχὸς νέος λόρδος. Ἀλλὰ διατί δὲν ἠμπορῶ νὰ ἐναγκαλιζώμαι καὶ ν' ἀγαπῶ τὸν ἀδελφόν μου; Σκέ-

πτομαι τόσο συχνὰ δι' αὐτόν! Εἶμαι πολὺ μεγαλύτερος, πολὺ μεγαλύτερος ἀπ' αὐτόν, καὶ θέλω νὰ τὸν χαϊδεύω... νὰ τῷ κάμω πολλὰ δῶρα. Θὰ τῷ δώσω τὸ μικρὸν ἀμαξάκι μου, τὸ ὁποῖον εἶναι τόσο ἡσυχον καὶ τόσο εὐμορφον. Θὰ τῷ δώσω ἐπίσης τοὺς βασιλεῖς τῆς Ἀγγλίας, τοὺς ὁποῖους ἐκάμετε δι' ἐμὲ, καὶ τὰ ὠραιότερα πράγματα μου. Ἀλλὰ δύο μόνον δὲν θὰ τῷ δώσω ποτέ: τοῦτο—ἢ το μικρὸν μετὰλλιον περιέχον τοὺς βοστρύχους καὶ τὴν εἰκόνα τῆς μητρὸς του—καὶ σὰς, ἀγαθὴ μου, ἀγαπητὴ μου κυρία Καρτθράιτ.

Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης αἱ μετὰ τῆς οἰκογενείας Βρανδῶνος σχέσεις μου ἐπαυσαν ἐπὶ μακρὸν χρόνον. Ἡ οἰκογένεια ἀνεχώρησε διὰ τὸ ἐξωτερικόν, προτιθεμένη, ὡς ἐλέγετο, ν' ἀποκατασταθῇ εἰς Καρλσβάδην, ὥπως δοκιμάσῃ τὸ ἀποτέλεσμα τῶν λουτρῶν ἐπὶ τοῦ κόμητος Σαινζερμαίν. Ὅπως δὴ ποτε, ἐπὶ ἐνδεκα ἢ δώδεκα ἔτη δὲν ἐπανῆλθεν εἰς τὸν πύργον.

Ἐν τούτοις διετέλουν εἰς ἀλληλογραφίαν κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο μετὰ τῆς κυρίας Καρτθράιτ, ἥτις ἐξηκολούθει ἐπιτελοῦσα τὰ καθήκοντα τῆς παιδαγωγοῦ παρὰ τῷ νέῳ κόμητι. Δὲν ἔμαθον ἀκριβῶς τὰς ὁλίψεις καὶ τὰς προσβολὰς, ἂς ὑφίστατο ἀπὸ μέρους τῆς μαρκησίας διὰ τὰς φροντίδας καὶ τὴν ὑπὲρ τοῦ μαθητοῦ αὐτῆς ἀφοσίωσιν, διότι οὐδέποτε αὐτὴ μοὶ ὑπενίχθη τι κατ' ἐλάχιστον περὶ τῆς θέσεώς της· περὶ τῶν προσωπικῶν αἰσθημάτων της, ἐκτὸς ἂν ἐσχετίζοντο πρὸς τὸν νέον κόμητα. Εἶχεν ἀποφασίσει σταθερῶς καὶ ἀκλονήτως ν' ἀφιερῶται κατ' ὁλοκληρίαν εἰς τὸν υἱὸν τῆς φίλης καὶ εὐσεβεστῆς της, τίποτε δὲ, οὔτε προσβολὴ εἰς τὴν φιλαυτίαν της οὔτε ὕβρις εἰς τὰ αἰσθήματά της, τίποτε, εἰμὴ μόνον ὀριστικῆς τῆς παραίτησιν, ἡδύνατο νὰ τὴν πείσῃ ν' ἀποχωρισθῇ τῆς οἰκογενείας ταύτης, τὴν ὁποίαν ἐθεώρει ἤδη ὡς ἰδίαν αὐτῆς οἰκογένειαν.

Βραδύτερον ἐπληροφόρηθην ὅτι εἶχεν ὑπομείνει μετ' ἀνοχῆς καὶ γαλήνης πᾶσαν δοκιμασίαν ἐκ τῶν προπετειῶν, εἰς ἂς ἐξετίθετο ἀδικήτως, ἕνεκα τῆς κατωτέρας αὐτῆς τάξεως καὶ τῆς ἀμφιβόλου θέσεώς της ἐν μέσῳ ἀνθρώπων διεφθαρμένων ἐκ τῆς εὐγενείας αὐτῶν καὶ τοῦ πλοῦτος, οὐδεμίαν προσοχὴν δεικνύουσα, ὁπόταν δὲ ἡ ἀλαζονεία καθίστατο λίαν σοβαρὰ, ἀπωθοῦσα αὐτὴν δι' ἐπιδεικτικῆς ἀταραξίας.

Μετὰ βαθείας ἀφοσιώσεως, μετὰ τρυφερότητος μοὶ ἐλάλει ἀείποτε ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς περὶ τοῦ νέου μαθητοῦ της. Μοὶ περιέγραφε τὴν τρυφερότητα, τὴν εὐαισθησίαν καὶ τὴν δύναμιν τοῦ χαρακτῆρός του, τὸν ζῆλον αὐτοῦ πρὸς τὴν μάθησιν, τὸ ἀληθὲς ἐκπληκτικὸν αὐτοῦ πνεῦμα, τὴν ἀνωτέραν τῆς ἡλικίας του κρίσιν καὶ τὴν γενναίαν καὶ φιλόστοργον αὐτοῦ καρδίαν. Ἐν νέῳ ἐν τούτοις ἡμάρου τὴν εἰκόνα ταύτην: ὁ

φῶτος, ἡ βεβαιότης σχεδὸν προσεχοῦς θανάτου. Ἡ κυρία Καρτθράιτ συνεμερίζετο τὴν γενικὴν γνώμην ὑπὸ τὴν ἐποψιν ταύτην, ὅτι τὸ παιδίον τοῦτο, τὸ τοσοῦτον θαυμασίως πεπρωκισμένον ὑπὸ τῆς φύσεως, ὑπεσκάπτετο ὑπὸ ἀσθενείας ἀνιάτου, ὁ δὲ θάνατος ἤθελεν εἶσθαι δι' αὐτὴν τὸ μέγιστον τῶν εὐεργετημάτων, τὸ ὁποῖον ἡδύνατο νὰ τῷ εὐχρηθῶσιν οἱ φίλοι του.

«Προσεπάθησα ἀνενδότως, μοὶ ἔλεγεν ἐν τινὶ τῶν ἐπιστολῶν της, ν' ἀκολουθήσω ὅσον ἡδυνάμην τὰς τοσοῦτον σοφὰς προθέσεις τῆς ἀξιολόγου μητρὸς του καὶ νὰ ἰσχυροποιήσω τὴν ψυχὴν αὐτοῦ κατὰ τῆς ὁδύνης τοῦ μικροῦ σώματος του. Φρονῶ ὅτι ἐπέτυχον διδάξασα αὐτὸν νὰ ὑπομῇ. Ἀλλὰ, φεῦ! δύναμαι νὰ καταβάλω αὐτὴν τὴν ὁδύνην; Πῶς νὰ καταπραῦνω τὴν πικρίαν τῶν ὕβρεων καὶ τῶν ταπεινώσεων; Εἶναι ἀσθενεστάτη παρηγορία ἡ γνώσις, ὅτι κέκμηται τὸ ἀκατάβλητον θάρρος Σπαρτιάτου καὶ τὴν ἐγκρατέρησιν χριστιανοῦ, εἰ καὶ ἡ ζωὴ αὐτοῦ εἶναι μακρὰ σειρὰ φυσικῆς καὶ ἠθικῆς ἀγωνίας. Σήμερον ἀκόμη—καὶ ἐν τούτοις εἶναι νεώτατος ἀκόμη—εἰς ποῖαν ὀλιβερὰν ὑπαρξὴν δὲν εἶναι καταδικασμένος, μαραινόμενος ἐπὶ τῆς ἐπωδύνου κλίνης του ἢ συρόμενος ἐν τῇ κλίνῃ του διὰ μέσου τῶν μονοτόνων τούτων κήπων (μοὶ ἔγραφεν ἀπὸ τῆς ἰταλικῆς αὐτῶν ἐπαύσεως) ὁ μικρὸς ἀσθενής, ἐνῶ τὰ ἄλλα παιδιά τῆς ἡλικίας του ἀπολαμβάνουσι πάσας τὰς χαρὰς τῆς νεότητος, τῆς υἱείας καὶ τῆς εὐρωστίας! Ἡ σπανία αὐτοῦ διάνοια παρέχει εἰς αὐτὸν ἀληθῶς ἡρεμωτέρας τινὰς τῆς ὀρίμου ἡλικίας τέρψεις· ἀλλὰ δύνανται αὐταὶ ν' ἀναπληρώσωσι τὰς τῆς νεότητος, ἐπὶ παραδείγματι τὰς τῆς εὐθύμου καὶ ζωηρᾶς ζωῆς τοῦ ἀδελφοῦ του λόρδου Λουδοβίκου; Ἀ! ἐκεῖνος εἶναι ὁ ἀληθὴς τύπος τῆς ἰλαρότητος, τῆς εὐρωστίας καὶ τῆς υἱείας! Ἰδοὺ, τὸν βλέπω κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην πηδῶντα ἀπὸ τοῦ ἀραβικοῦ ἵππου του κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν του ἀπὸ περιπάτου εἰς τὰ μαγευμένα ταῦτα περὶχωρα. Ὅποια ἀντίθεσις μετὰ τοῦ δυστυχικοῦ ἀδελφοῦ του!

Ἡ ἀκροσφαλὴς υἱεῖα τοῦ λόρδου Σαινζερμαίν, ἐξηκολούθει, ἔχει καὶ ἄλλας συνεπείας ὀλιβερωτέρας ἀκόμη. Ἀπαντες θεωροῦσιν αὐτὸν ὡς ἐπιθάνον—τοιούτος δὲ ὑπῆρξε πάντοτε ἀπὸ τῆς ἐξ Ἀγγλίας ἀναχωρήσεως μας—καὶ ἔσχον τὰς μεγίστας τῶν δυσχερειῶν, ὥπως ἐπιτύχω τὴν ἐξακολούθησιν τῆς ἀνατροφῆς του. Μόνον καταπέισα αὐτὸν μαρκήσιον ὅτι αὐτὴ εἶναι δι' αὐτὸν ἀναγκαία διασκέδασιν καὶ τέρψιν, ἐπέτυχον παρ' αὐτοῦ ἐλευθερίαν ἐνεργείας.—Πρὸς τίνα λόγον, μοὶ ἐπανελάμβανον ἀκαταπαύστως, καὶ τίς ἡ ἐξ αὐτῆς ὠφέλεια; Ὁμολογῶ, ὅτι συμμερίζομαι τὸν τρόπον τοῦτον τοῦ βλέπειν τὰ πράγματα, ἤθελον δ' αἰσθανθῇ βεβαίως νὰ μ' ἐγκαταλείπῃ τὸ θάρρος μου, ἂν ἡ

μην ὑποχρεωμένη νὰ ἐξεγείρω τὸν λόρδον Σαινζερμαίν εἰς τὴν ἐργασίαν. Τοῦναντίον αἰσθάνομαι δυσκολίας νὰ μετριάξω τὸν ζῆλον αὐτοῦ καὶ τὸν ἐνθουσιασμόν. Οὐδέποτε κορέννεται πίνων ἀπὸ τοῦ φρέατος τῆς ἐπιστήμης καὶ ἐπιθυμῶν τὰ πάντα νὰ γνωρίζῃ καὶ τὰ πάντα νὰ μαθαίνῃ.

» Ἀληθῶς, ἀγαπητέ μου κύριε Οὐέλσον, δὲν δύναμαι νὰ σὰς ἐκφράσω τὰ αἰσθήματα, τὰ ἐν ἐμοὶ ἐξεγερόμενα ἕνεκα τῆς δυστυχικοῦ θέσεώς του καὶ τοῦ χαρακτῆρός του,—τὸν ὑπερβάλλοντα θαυμασμόν καὶ τὴν βαθειὰν θλίψιν, τὴν ὁποῖαν μοὶ ἐμπνέει.»

Ἐν ἄλλῃ αὐτῆς ἐπιστολῇ, ἀποκρινομένη εἰς τινὰ ζητήματα, περὶ ὧν ἐζήτησαν πληροφορίας, μοὶ ὑπεδείκνυνεν ὅτι ὁ λόρδος Σαινζερμαίν ἔζη ἀποκεχωρισμένος οὕτως εἶπεν τῆς οἰκογενείας του, οὐδέποτε παρουσιαζόμενος εἰς τὸ δημόσιον μετὰ τῆς μαρκησίας· ὅτι ὁ λόρδος Λουδοβίκος ἐθεωρεῖτο ὑπὸ πάντων ὡς ἀληθὴς καὶ μόνος κληρονόμος, ὡς τοιοῦτον δὲ μετεχειρίζοντο αὐτὸν πάντες· ἐν ἐνὶ λόγῳ, ὅτι ἡ μαρκησία ἐφαίνετο τοσοῦτον πεπεισμένη, ὅτι ὁ πρεσβύτερος υἱὸς οὐδεμίαν ἡδύνατο νὰ παράσχῃ ὠφέλειαν δι' αὐτὴν ἢ διὰ τὰ τέκνα της, καὶ ὅτι αὕτη οὐδ' ἐλάβανε τοῦλάχιστον τὸν κόπον νὰ ἀγαπηθῇ ὑπ' αὐτοῦ, ἢ νὰ καλλιεργήσῃ τὴν ἀφοσίωσιν ἣν ἐδείκνυνεν ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν του.

Ἡ μαρκησία εἶχε τότε τέσσαρα τέκνα· εἶχε γεννήσει τρεῖς θυγατέρας μετὰ τὸν λόρδον Λουδοβίκον.

Ἡ ἐκείνη συνέχεια.

K^a MARSH.

Ἡ Πανακροθήκη τοῦ ἐν ΑΘΗΝΑΙΣ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΤΩΝ ΤΕΧΝΩΝ

Εἰς μίαν τῶν αἰθουσῶν τοῦ σχολείου τῶν Τεχνῶν, τοῦ Μετσοβείου ἤδη ἐπικληθέντος, ἐσχηματίσθη ἀξιόλογος Πανακροθήκη καὶ ἤδη ἐντελῶς παρασκευασθεῖσα ἀνοίγεται εἰς τὸ δημόσιον. Ἡ Πανακροθήκη αὕτη σύγκειται ἐξ 117 μεγάλων τε καὶ μικρῶν πινάκων. Ἐκ τούτων τέσσαρες καὶ τεσσαράκοντα πίνακες, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ τινες μεγάλης καλλιτεχνικῆς ἀξίας, ἀπετέλουν ἄλλοτε τὴν συλλογὴν τοῦ πανεπιστημίου, ἥτις δι' ἀποφάσεως τῆς συγκλήτου καὶ τῇ πρωτοβουλίᾳ τοῦ φιλοκάλου πρυτάνεως κ. Ἀναγνωστάκη, ἀπεστάλη καὶ κατετέθη ὁλόκληρος εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ Μετσοβείου οἰκοδομήματος. Αἱ λοιπαὶ ἐν τῇ αἰθούσῃ εἰσὶν ἐῖς αἱ ἄλλοτε ἀποτελοῦσαι τὴν παλαιὰν Πανακροθήκην τοῦ σχολείου, δῶρον αἱ πλείστα τοῦ μακαρίτου Μαντζουράνη καὶ ἄλλων, καὶ τινες ὀλίγαι δωρηθεῖσαι ἐσχάτως ὑπὸ τῆς ἐν Φλωρεντίᾳ διαμενούσης κυρίας Καμπάνη. Μεταξὺ τῶν πινάκων τούτων διακρίνονται ἰδίως τὸ Βαλάρειον καὶ τὰ Χορεοῖντα Χερουβίμ τοῦ Ροῦβενς, ὁ Ἀπόλλων καὶ Ἀφροδῖτις τοῦ Νικολάου Πουσέν, ὁ ἐν Ἐμμανὺλ δεῖπνος τοῦ Βασ-

σάνου, ἡ Ἐσθήρ τοῦ Παύλου Βερωναίου, μία Τρικυμία τοῦ Σαλβατὼρ Ρόζα, δύο πίνακες τοῦ Τιέπολη, δύο ἔτεροι τοῦ Λουκά Γιορδάνου, εἰς τοῦ Ἀλβάνη, μία Ἀνατολή ἡλίου τοῦ Κλαυδίου Δωρρινοῦ, καὶ ἄλλοι τινὲς πίνακες μικροτέρων ζωγράφων. Ἐκ τῶν ἔργων τῶν νέων Ἑλλήνων καλλιτεχνῶν ὀλίγιστα ἔργα περιέχει ἡ Πινακοθήκη περὶ ἧς ὁ λόγος. Μόνον τοῦ ἐν Βιέννῃ διατρίβοντος ζωγράφου κ. Οἰκονόμου ὑπάρχουσιν ἀρκετὰ ἔργα, ὡς ἐπίσης καὶ τοῦ ἐν Φλωρεντίας ἀποθανόντος Κουνελάκη, εὐχῆς δ' ἔργον εἶναι νὰ φιλοτιμηθῶσιν ὅσοι ἐκ τῶν Ἑλλήνων καλλιτεχνῶν δύνανται ὁποσοῦν νὰ παραγάγωσιν ἔργα ἄξια λόγου, ν' ἀποστείλωσιν τινὰ, ὅπως συμπληρωθῇ ἐν τῇ Πινακοθήκῃ σπουδαία συλλογὴ καὶ ἀποτελεσθῇ πλήρης σειρὰ ἔργων ὅλων τῶν νεωτέρων καλλιτεχνῶν Ἑλλήνων. Ἐὰν δὲ καὶ οἱ πλοῦσιοι τῶν Ἑλλήνων δεῖξωσι ζήλόν τινα ὑπὲρ τῶν καλῶν ἔργων, δυνάμεθα νὰ ἐλπίσωμεν ὅτι, τεθείσης ἤδη τῆς βάσεως, μετ' ὀλίγον θ' ἀποκτήσωμεν πλουσιωτέραν συλλογὴν, ἄξιαν τοῦ μεγάλου ὀνόματος τῆς ἡμετέρας πρωτεύουσας.

Ἡ οὕτω διασκευασθεῖσα Πινακοθήκη εἶναι ἀνοικτὴ εἰς πάντας κατὰ σάββατον καὶ κυριακὴν ἀπὸ τῆς 3^{ης} μέχρι τῆς 6^{ης} μετὰ μεσημβρίαν, κατὰ δὲ τὰς λοιπὰς ἡμέρας δύνανται πάντοτε νὰ ἐπισκεφθῇ ὁ βουλόμενος αὐτήν, ἀρκεῖ νὰ ζητήσῃ ἓνα τῶν φυλάκων τοῦ σχολείου, ὅπως εἰσαγάγῃ καὶ ὁδηγήσῃ αὐτὸν εἰς τὴν αἴθουσαν. Κατάλογος ἔντυπος ἀναφερόμενος εἰς τοὺς ἀριθμοὺς ἐκάστου πίνακος, περιέχων ἐν ὀλίγαις λέξεσι τὴν ὑπόθεσιν καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ἐργασαμένου αὐτὸν, ὑπάρχει ἐπὶ τῆς ἐν τῇ αἰθούσῃ τραπέζης πρὸς χρῆσιν τῶν ἐπισκεπτομένων τὴν Πινακοθήκην καὶ ὁρεγομένων νὰ ἐρευνήσωσι τὰ κατ' αὐτήν.²

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

* * Οἱ εὐρισκόμενοι ἐπὶ ὑψηλῶν θέσεων ἐπιθυμοῦσι νὰ ἀνέλθωσιν εἰς ἔτι ὑψηλότερας· οἱ καθέξαντες ὅμως τὰς ὑψίστας, πολλάκις ἀποβλέπουν μετὰ λύπης εἰς τινὰ εὐχαριστοτέραν θέσιν, ἣν ἀφῆκαν.

* * Πρὶν μεμψιμοιρήσῃς διότι δὲν ἐπληρώθησαν ὅλαι σου αἱ ἐλπίδες, σκέφθητι ὅτι οὐδ' οἱ φῶβοι σου πάντες ἐπραγματοποιήθησαν. (Rukerl).

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Κατὰ τὴν τελευταίαν ἀπογραφὴν τὴν ἐπίσημον, τὴν δημοσιευθεῖσαν ἐν Ἀγγλίᾳ διὰ τοῦ Registrar general, τὸ Λονδίνον κατέχει ἑκτασιν 122 μυρίων ἀγγλικῶν (1 ἀγγλ. μίλ. = 1,608 ἢ 1,609 μέτρα γαλλικά). Αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ ἔχουσιν ἑκτασιν ὀλικὴν 1,500 μυρίων. Ὁ ἀριθμὸς τῶν οἰκιδῶν ἀνέρχεται εἰς 417,767. Πα-

1. Νομίζομεν, ὅτι αἱ πλεῖσται τῶν εἰκόνων τούτων δὲν εἶνε πρωτότυποι, ἀλλ' ἀπλᾶ ἀντίγραφα. Σ. τ. Δ.

2. Παιδαγωγικαί.

ριέχει δὲ ἡ πόλις αὕτη μετὰ τῶν προαστείων κατοίκους 4,286,607.

Ἐκ τῆς Γαλλίας τῷ 1877 ἐξήχθησαν ἐκ βιβλίου γαλλικὰ ἀξίας 14,268,250 φράγκων. Ἐδημοσιεύθησαν δ' ἐν αὐτῇ βιβλίᾳ εἰς ξένας γλώσσας καὶ εἰς νεκρὰς κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος ἀξίας 1,626,252.

Ἡ ἐκ τῆς Ἀγγλίας ἐξαγωγή κατὰ τὸ 1877 ἀνέρχεται εἰς 896,316 λίρας στερλίνας. Ἀπὸ τοῦ 1875 δὲ ἐν Ἀγγλίᾳ ἐδημοσιεύθησαν 150 συγγράμματα ἀφορῶντα εἰς τὸ ἀνατολικὸν ζήτημα.

Οἱ εἰς Μεσλίτην καταπλεύσαντες ἐθελονταὶ οἱ παρακολουθοῦντες τὸν Ἰνδικὸν στρατὸν φέρουσιν ἔτι τὸν Ἰνδικὸν ἱματισμὸν, ἥτοι μακρὸν λευκὸν χιτῶνα καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς κίδαριον. Οἱ πόδες καὶ τὰ σκέλη τῶν εἶνε γυμνά. Εἰς τὰς ῥίνας καὶ τὰ ὦτα φέρουσι δακτυλίους. Τὴν κεφαλὴν ξυρίζουσι καὶ μόνον εἰς τὴν κεφαλὴν ἀφένουσι μακρὸν πλόκαμον. Λίαν ἀξιοπεριεργὸς εἶνε ἡ ἐπίσκεψις τοῦ Ἰνδικοῦ στρατοπέδου, διὼς ὅτε οἱ στρατιῶται παρασκευάζουσι τὸ εἶδος ὅρου γυμνά των. Ἐνώπιον μιᾶς σκηνῆς εἶνε ἐστημένος λευκὸς μαρμάρινος βόυς μετὰ χρυσοῦν κεράτων καὶ περιδεραίου ἐκ μαργαριτῶν. Εἶνε τὸ εἶδωλον τῆς Ἰνδικῆς θεότητος. . .

Περὶ τοῦ ἐσχάτως ἀποβιώσαντος λόρδου Ἰωάννου Ρούσσελ, τοῦ Νέστορος τούτου τῶν Ἀγγλῶν ποιητῶν, ὁ Δισραέλης εἶπεν: «Ἐν τῷ κράτει ἡμοῖς τὰς ἀστυκὰς ὑπηρεσίας διὰ παρασῆμων, τὸ στήθος τοῦ εὐγενοῦς λόρδου ὁλοῦτο πλήρες ταινιῶν καὶ σταυρῶν καὶ ἀστέρων.»

Ξένος πάσχων ἀπὸ μελαγχολίαν ἐξήτησε τὴν συμβουλὴν διασῆμου ἱατροῦ ἐν Παρισίῳ. Ὁ ἱατρὸς τὴν ἐσυμβούλευσε νὰ φοιτᾷ εἰς διασκεδάσεις καὶ ἰδίως εἰς τὸ θέατρον, ὅπου ὁ Καρλίνης καθ' ἐκάστην ἐσπέραν διηγείρε τὴν εὐθυμίαν τοῦ ἀκροατηρίου. — Ἀν ὁ ἠθοποιὸς αὐτὸς προσέθηκε, δὲν διασκεδάσῃ τὴν μελαγχολίαν σας, ἡ ἀσθενεία σας εἶνε ἀνίατος. — Ἀ! Κύριε, τῷ ἀπεκρίθη ὁ ἀσθενής, ἐγὼ εἶμαι ὁ Καρλίνης καὶ ἐνῶ διασκεδάζω ὁλόκληρον τὴν πόλιν τῶν Παρισίων καὶ κάμνω τοὺς ἀκροατάς μου ν' ἀποθνήσκωσιν ἀπὸ γέλωτος, ἐγὼ ἀποθνήσκω ἀπὸ μελαγχολίαν καὶ θλίψιν.

Εἰς ἈΝΑΓΝΩΣΤΗΣ.

ΠΡΑΚΤΙΚΑΙ ΓΝΩΣΕΙΣ

Ἀναλυτικαί τινες μέθοδοι ἐφαρμοζόμεναι ἐν ταῖς τέχναις καὶ τῷ καθ' ἡμέραν βίῳ.

Βάμβαξ ἀνακαλύπτεται ἐν τοῖς λινοῖς ἐν φάσμασιν ὅταν μὲτος ἐξ αὐτῶν παρασκευασθῇ ἐμβάπτισθῇ εἰς οἶνοπνευματώδη διάλυσιν τῆς κοραλλίνης καὶ πλουθῇ κατόπιν διὰ πυκνῆς διαλύσεως σόδας. Αἱ μὲν τοῦ λίνου ἴνες γίνονται τότε ῥοδόχροαι, αἱ δὲ τοῦ βάμβακος δὲν χρώνυνται.

ΑΘΗΝΑΙ.—ΤΥΠΟΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑΣ, ΟΔΟΣ ΠΑΤΗΣΙΩΝ, 16.